

۳۵ رساله ای در اصلاح کلیات
 ال پوشه مختصر
 در هزار روز گفتن با ضل کنند
 لایحه و این حدیث طبع
 السلام و صبرها کفتن

۷۱																				

۵۷۸۸

کتابخانه مجلس شورای ملی
 شماره ثبت کتاب: ۸۱۲۸
 مؤلف: ...
 موضوع: ...

کتاب: رساله در اصلاح کلیات
 مؤلف: ...
 شماره قفسه: ۵۵۷۲

کتابخانه مجلس شورای ملی
 شماره ثبت کتاب: ۸۱۲۸
 مؤلف: ...
 موضوع: ...

کتابخانه مجلس شورای ملی
 شماره ثبت کتاب: ۸۱۲۸
 مؤلف: ...
 موضوع: ...

خطی - فهرست شده
 ۵۵۷۲

۲۵ رسالہ ای در اصح کلمات
ال پریشہ فتح علی
در ہوار در کلمہ کتہ با خیر کنند
طبع سرور
السلام ای صدک کتہ کتہ

۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

کتاب: رسالہ در اصح کلمات
مؤلف: فتح علی
موضوع: لغت و ادبیات
شماره ثبت کتاب: ۸۵۵۱۶
۸۲۱۷

کتابخانه مجلس شورای ملی

۱۳۸۵

۱۵۶۳

۷۲۸۵

کتابخانه ملی
۵۵۷۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ
 لِلَّهِ عَلَى نَوَالِهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ
 عَلَى رَسُولِهِ وَاللَّهِ أَمَا بَعْدُ جَنِّكَوَيْدِ
 خَادِمِ شَرَعِ انْوَسْرَهْمَدِ جَعْفَرِ كَهْ اَيْنِ
 مَهْمَالِهْ اَيْتِ دَرَاغِ كَلِمَاتِ قِرَانِيَّةِ كِهْ
 بَعْضِي بَرِ بَعْضِي مُشْتَبِهْ مَيْشُودِ بِالْحَتْمَالِ شَبَاهِ
 مِيَرِدِ بَرْتَبِ سُوْرِ قِرَانِيَّةِ اِنْ جِهَةِ
 حَلِّ اشْكَالِ اِيْرَادِ شُدِ سُوْرِ مُحَمَّدِ
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ الْفِ مَالِكِ اِحْدِ
 اِمَالِهْ نَكْرُدِ اَسْتِ سُوْرِ بَقَرَةَ دَرِ اَوَّلِ
 كَلِمَهْ اَسْتِ مِثْلُ مَا بَعُوْضُهُ مَا اَرْمِثْكَ
 وَصَلِ بَايْدِ كَرْنِ بَعُوْضُهُ الثَّانِي

بازرسی شد
 ۳۶ - ۳۷

تلف

انبؤف همز اش قطع است ساقط
 نشود الثالث بالتحريك العجل
 همز اش وصل الرابع قناتها بسند
 الشاء الخامس قل اتخذتم بسكون الهم
 وقع همزة كه انز برای استفهام هت نه
 همزة باب افعال السادس بيابل بكسر
 باء اخير وقع لام السابعة لمن
 اشتراه بفتح لام وميم لمن الثامن يوم
 لا تجزي بفتح تاء وكسر زاء التاسعة
 ثم اضطر بفتح همزة اضطر وضم آراء صبغ
 متكلم وحده است ان مضارع العاش

در زود

وتزود وابقع زاء وتزيد و
 مفتوحة الحادي عشر ولا تجعل الله
 عزة لايمانكم بضم عين عر ضه وفتح
 الفايان الثاني عشر وعلى المولد
 له رذ قهن له رام متصل بمولد
 نمايند بنه بر قهن و همز هت
 در اول مولد له الثالث عشر
 مكمل حبة در اول بنجا و باء هت
 و در ثاني حيم و نون است الرابع عشر
 فانت اكلها همزة باب افعال است نه همزة
 فاء الفعل كه نون حيم باسند

الخامس عشر واتقوا الزكوة بفتح التاء وضم
الواو جمع مغاير مبداً كرا في فعل ما ضونه
امر به بواسطة اتصال ضمته داد شد
السادس عشر فَنَطِرُهُ بفتح نون وكسرة
الساابع عشر ان تصدقوا بفتح همزة و
الثامن عشر فاشهدوا بفتح و قطع همزة
التاسع عشر واخطانا بقطع همزة بعد
او وفتح ان سوتج العران وفيها
اربع كلمات الاولى ثم يقول للناس
بفتح لام يقول كعطفت بر يوتيه

كمنه

كه منصوب بان فاصبه الثانية لما ابتكم
بفتح لام لما وتخفيف لام ابتداء وماموالة
الثالث ومن يتبع بفتح ياء وبعد ان باء
ساكنه وپس از آن تاء فوقانية وبعد عین
جمع كرا ان ابتغاء بمعنى خواستن نه اتباع بمعنى
مناجاة الرابع عشر او يكبته بعد ان كان باء
يلقط است وبعد ان باء تاء د ونقطه است
بمعنى نكوتها كردنت سورة النساء فيها
خمس كلمات الاولى صدق قاتهن بضم الدال
الثانية وقال لا تحذرن بفتح لام و همزة

قطع هـ و الثالثه فليبتكن بعد از ياء
و نقطه باء موحده بعد تا مشدده فوقانيه
الرابعه وان تلووا بفتح تاء وسكون لام
و ضم واو و اشباع كه بدو واو خوانده
شود نيز كه در اصل تلوون مضارع لوى
بمعنى پديدن زيارت است از شهادت
حق يا حكم حق بنا بقرائت مشهوره و بعض
قراء تلوون بضم لام وسكون واو جكايت شد
كه جمع تلوون بمعنى متعرض شدن شهادت
حق و اداء حق افتاد است الخامس

في الدرر

في الدرر الأسفل بفتح دال وسكون آء
هر چند بفتح آء نيز قرائت شده وليكن
متدا و است سوت قر فائده و فيها است كلاً
الاولى لا ثم بكسر لام و قطع همزه الثانيه
يا بى ادم بسكون باء و فتح نون وسكون ياء
ابنى بمعنى خبر و ياء هم الثالثه و افوا
بالعقود بفتح همزه قطع الرابعه و اتم و اتمك
فتكون بكسر همزه قطع در هـ و جا و فتح نون
نكون الخامسه فاء و اء بفتح ياء السادسه
يا ايها الذين امنوا عليكم انفسكم بفتح

تام مفعول عليكم بوده باشد که اسم فعل است
 بمعنى الزموا سوا ان عمل و فيها ثمانی کلمات
 الاصل انباء ما کانوا یقدمون علی الباء
 بمعنى خبرها نه چند در سر بانهم که با
 پیش است بمعنی پسها الثانية انظر وا كيف
 كتبوا یجفف ذلك الرابعة اخلجوني بینه
 تشدید جیم و نون که هر دو با مد باشند
 الخامسة انما توقعدون بفتح عین السكون
 المعراضی بعد از هم عین بی نقطه و آ
 نقطه در است السابعة قل الذکرین

اینها در
 کتاب
 الفقه
 است

باهره التفهام

باهمزة استفهام ومدان وهکذا در ثانی
 الثامنة دیناً قیماً بکسوف و فتح باء بدون
 تشدید سوا اعرف فیها احد عشر
 کلمة الا و ک د ب ا ر ی انظر الیک بفتح
 همزة و ضم طاء و سکون و آء الثانية ما و
 باشباع ضمه و او که دو و خوانند شوق
 الثالثة سوا اتم بفتح سینی و سکون و
 و فتح همزة و سکون الف بعد از همزة و کسرة
 الخامسة فذ رؤها تاكل بسكون لام تاكل
 السادسة ان هو الا مبی بتشدید با

ر

راء السابعة بكل مرط توعدون
 بكسرتين في نقطه الثامنة فانجست
 بتقديم نون بر يا ووحده وتقدم باء
 بحجم التاسعة رتبا فرغ بفتح همزة
 قطع العاشرة دعوا لله ربهما بفتح هاء
 الله ويا رب الحادي عشر ان اوله لله
 بكسرة سوتى بفتح وفيها سبع كلمات الا
 واتوا الزكوة بفتح تاء وضم واو با اشباع
 الثانية بضل بياء مضموم وضم مفتوح
 الثالثة لا يستوف بها مفتوحة وفتح

واو الربعة

واو الربعة قاتلوا الذين يلوونكم بضم اللام
 وسكون الواو بمعنى يذول فذالك لام
 واساكن واو اخره مهنه با
 اشباع كه بمعنى يحميها ويحميها
 جناح دريا ووضن السنه هجرت
 الخامسة في سبيلنا قاتلتم با تاء سد نقطه
 وفتح قاف السادسة وما نفقوا الا اغنهم
 بفتح همزة وفتح بانقطه ونون بالفاء
 السابعة فاعرضوا بهمزة قطع مفتوحة
 سوتى يونس وفيها سبع كلمات الا

امَّنْ لايَهْدِي بفتح ياء وكسرها وتشديد دال
 مكسورة كما در اصل لايَهْتَدِي بفتح ثا الثانية ولا
 تَدْبَعَانِي بتشديد ياء نون الثالثة الآن بهمزة
 مفتوحة والفتحة مدحنا كما يشد دال الان بتا
 كه در اين سو تراست نه چنين است الرابعة
 اللّٰهُ اذِنَ لَكُمْ بِهِمْزَةٌ مفتوحة والفتحة باشد
 سُوٌّ هُوٌّ وفيهاست كلمات الاولى
 التَّوَّابِ بتشديد التاء الثانية بِسْمِ اللّٰهِ فحرفها
 بضم ميم وكسرها نه خوانده شده و اين مشهور
 تراست الثالثة وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ بكسر

در لغت
 تَدْبَعَانِي
 تَدْبَعَانِي
 تَدْبَعَانِي

ميم ديم در قرآنت مشهوره الرابعة في نباتك
 بتقديم ياء برون الخامسة لَانَّكُمْ بفتح تاء
 وكان ولام وضم ميم كه در اصل لَانَّكُمْ
 يك تا حذف شد السادسة مَا نَقَّضَ بضم
 هاء دون اشباع زيد كه هاء ضمير نسبت
 بلكه جزء كلام است سُوٌّ يَوْمِ وفيها كلمتان
 الاولى فَا جَزَاؤُهُ بضم همزة بدون اشباع
 هر چند بصوت او نوشته شود الثانية
 بِمَنْ جَحْبِرٍ بتقديم ياء محذوفه تحتانية
 سُوٌّ بَنِي اسْرَائِيلَ وفيها خمس كلمات الاولى

وَهُوَ كُلُّ مَوْلَاهُ بفتح كافٍ لثانیه لاحتیاز
بفتح لام و همزه و سکون حاء بی نقطه
و فتح تاء و کسرة الثالثة و جلیب علیهم
مخففة بفتح همزة قطع و سکون جیم و کسرة
و سکون باء الرابعة ترکن بفتح تاء و سکون
دال و فتح کاف و ضم نون الخامسة لیسو یضم
با اشباع که و اوجع ظاهر شود سوا
کهف و فیها اربع کلمات الاوی الکتابیة
نون بد و ن الف هر چند بصو الف
دا سر نوشته شود نیز که اصل ان

لکن ابان

لکن ابان بود همزه ابان از جهت تخفیف حد
کردند و نون را در نون ادغام
کردند لکن تا شد و چون ابان بصوت
الف دا سر نوشته میشود لهذا بعد از
حذف همزه و ادغام نون نیز چنان
میشود الثاني تد سروه بفتح تاء و سکون
ذال مجتبه که ان ذر و ناقصا و لیستنه
مثال الثالثة و لا تعد بسکون عین
نه عکس الرابعة بقوة اجعل بفتح همزه
اجعل نیز که همزه متکلم است سوا

وفيه سبع كلمات الاولى قال كذالك قال
ربك بفتح كاف فيها الثانية قال انما
انا رسول ربك بكر كاف ساكنة ولام
وكذا للفتح قال ساكنة الثالثة فاما التي
بفتح فاء وكسيرة وتشد يد نون كه داصل
تربيت چون تمنعني بعد ان دخل
نون ثقيلة وحذف نون وياء دويم
يجهه التقاء ساكنين وهمزة وثقل حركة
او بما قبل ان كذا باشد وحذف
نوني شد التبعه فانت بفتح همزة بدو

الفنلانز
تدبر

الفنلانز مجرد است الخامسة اعترلكم
بفتح همزة وقطع ان الساسه واد عوا
لبي بفتح همزة قطع السابعة اطع الغيب
بفتح همزة قطع زيرا كه همزة استفهاست
سوت طه وفيه ثمان كلمات الاولى
فلما اتها بدون الف مجرد است الثانية
ان اقد فيه بفتح همزة وكسرة نون وسكون
قاف وكسرة نون فاء وسكون ياء اقد
يك كلمات مفرد مؤنث امر حاضر
الثالثة اعطى كل شئ خلقه بسكن

لام وفتح قاف الرابعه تَلَقَّفَ بسكون
 فاء الجز الخامسه اِمَّا صَنَعُوا اِنَّ حروف
 مشبهه بالفعل وجد استانما بدلتك
 فاموصول است واسمات نكاف الساسه
 بِمَلِكًا بفتح ميم وسكون لام وكسوف الساعه
 وَجَبَّتْ بضم الصاد الثامنه مِنْ اصْحَابِ بفتح
 ميم سَوَّاهُ الْاَنْبِيَاءُ وفيها ست كلمات
 الاوَّلُ مِنْ لَا يَفْتُرُونَ بفتح الياء
 وسكون الفاء وضم التاء كه انرفتر
 بمعنى سستى است نه فتح قاف كه انرفتر

انرفتر

افتراء باشد الثانيه وذكر من قبلي بفتح
 ميم من ن كسل الثالثه امر تقابل بسكون تاء
 الرابعه يَبْجُونَ بفتح ياء وسكون سين
 وفتح باء مع التثنيه بمعنى شئنا وكرهنا
 الخامسه

السادسه وَكُنَّا بِهِ عَالِينَ بكسر اللام السبعه
 يَصْحَبُونِ بضم ياء وسكون صاد وفتح حاء
 وضم باء التاسعه وَلَيْسَ مَسْتَهْفَؤُهُ^٢ الثامنه
 باحادي نقطه است بمعنى ونيدن
 نه بانقطه بمعنى دميدن التاسعه

وَكَرَى لِلْمُتَّقِينَ بِرَأٍ مَهْمَلَةً بَدُونِ
 الْفِ مَقْصُورٌ وَحُونَ ذِكْرِي الْعَاشِرَ وَأَقَا
 الصَّوْفِ لَا بَكْسَرٌ هَمْزٌ مَصْدَرٌ رَأْسُ الْخَادِي عَشْرَ
 إِذْ نَقَشْتُ بَعْدَ اسْتِزْهَابِ سِتِّينَ اسْتِزْهَابِ
 الثَّانِي عَشْرَ يُسَجِّنُ بَضْمٌ يَاءٌ وَفَتْحٌ سِينٌ كَسْبًا
 مَشْدُودَةً وَسُكُونٌ حَاءٌ بِمَعْنَى تَسْبِيحِ الثَّانِي
 صَنْعَةً لَبَّوْسٍ بِفَتْحِ لَامٍ بِمَعْنَى لَبَّاسِ جَنَكِ
 يَعْنِي دَرْجَةَ الرَّابِعِ عَشْرَ وَكُنَّا بِكُلِّ شَيْءٍ
 عَالِمِينَ بِكِسْرَامٍ عَالِمِينَ الْخَامِسَ عَشْرَ بِفَتْحِ
 بَعْنِي بَانْقَطُ وَصَادِحِي نَقَطُ السَّاسِ عَشْرَ

عَفْلَةٌ بَعْنِي
 حِينِي

عَفْلَةٌ بَفَتْحِ عَيْنٍ بَانْقَطُ سَوَاءٌ الْحِجِّ وَفِيهَا
 سَعٌ كَلِمَاتٍ الْأَوَّلَى ثَانِي عَطْفِيهِ بِكِسْرٍ
 عَيْنِي نَقَطُ الثَّانِيهِ يَدْعُو لَمَنْ نَضُّ
 بَفَتْحِ لَامٍ وَمِيمٍ لَمَنْ الثَّلَاثَةَ أَنْ لَأَسْرِي
 بِسُكُونِ كَافٍ الرَّابِعَةَ هَمْزٌ لِيَقْضُوا
 نَقَشَهُمْ بِأَنَاءِ دُونَ نَقَطِهِ وَفَاءٌ وَثَانِي
 نَقَطُهُ الْخَامِسَةَ فَتَنْظِفُهُ بَاءً مَفْتُوحَةً
 وَخَاءً سَاكِنَةً وَطَاءً فَهَفَفَهُ مَفْتُوحَةً
 السَّاسَةَ مَعْلَمًا بِكِسْرٍ حَاءٌ اسْتِزْهَابِ
 وَيَعْبُ بِكِسْرٍ يَاءٌ وَفَتْحِ يَاءِ دُونَ نَقَطِهِ جَمْعٌ بِعَيْنٍ

نَصَارَاتِ

فضلت الثامنة الذين مكاهم في الأرض
 وأقاموا الصلوة وأقروا الزكاة بفتح تاء بعد
 همزة والفاء وضم واو وفتح تاء جنانك
 درخص سورة است سورة مؤمن
 وفيها ثمان عشرة كلمة الأولى الذئب
 هـ على صلواتهم بفتح صاد ولام
 وواو بعد انا والفاء وتاجع صلوات
 وفي صلواتهم مفرد است الثانية سبنا
 بفتح سين الثالثة وصيغ بكسر صاد والهمزة
 جنة بكسر الجيم الخامسة بما كذا بفتح بكسوف
 السادسة

السادسة وفتحنا بفتح الواو وسكون
 الحاء وكسر لياء السابعة من كط
 ن وجب بكسر اللام باقن الثامنة غننا
 بضم غين بانقطه وفتح مثلثة التاء
 تقي بفتح تاء اول وسكون ثاني وفتح راء
 بعد انا والفاء العاشرة به جنة بكسر
 جيم الحاد بعشر فاني لسمي بضم تاء وسكون
 سين وفتح حاء بي نقطه الثانية عشر
 ما التي بعشر والفاء وفتح تاء بعشر اول

الثالث عشر رب انا تر يفي بضم تاء وكسر
فتح ياء وكسرون مشددة بيااء متكلم
الرابعة عشر ان تحضرون بفتح تاء
وضم ضاد وكسرون الخامسة عشر
تجاسرون بفتح تاء وسكون جيم فتح
همزة وضم دال السابعة عشر اشوكة بفتح
همزة وسكون نون وفتح سين الثامنة عشر
العاديين بتشد يد دال
وبها تسعة كلمات الاولى ويدد
بضم همزة بدون اشباع وواو والثانية

والثانية

والاياتل بفتح تاء وكسرام الثالثة
كساب بقبعة بكسر ياء جان وقاف
دو بقبعة زيد اكبر با حروف فجر
وقبعة كلد على حد است يعف
ببا بان ونهين هو اسر است الابع
الظمان بفتح ظاء وسكون ميم
وفتح همزة بالفتحة ونون جون
عطشان لفظا ومعنى الخامسة
لج بضم الهمزة وتشد يد جيم مكسورة
وتشد يد ياء مكسورة السادسة

مِنْ بَدِ بفتح باء و آء السابعة ان يحرف
الله مجاء في نقطه الثامنة يتقد بفتح
ياء و قاء مشدده و سكون قاف و كها
بدون اشباع التاسعة ليست انكم
بسكون نون سورة فرقان و فيها
ست كلمات الا و ما لهذا السور
بما استفهامية و لام جارة كهذا
بطرد منه بما هر چند جدا نوشته
شود الثاني و لا ياتونك بمثل بفتح
ميم و قاء سطر الثالثه و يجلد فيه

مهلاً

مهلاً بكسر هاء في اشباع كه در قرأت
حفص بياء خوانده شود انرا عاصم
الرابعة و يلقون بضم ياء و فتح لام
و فتح قاف مشدده الخامسة يعبوا
بضم همزة بدون اشباع السادسة
دعا و كه بضم همزة بدون اشباع
سورة شعراء و فيه ثلث عشر كلمة
الاولى فسياتيرهم انباء بتقد ميم و نون
ببب و ضم همزة بدون اشباع
الثانية فغلتك بفتح فاء و سكون

ص

عيني وفتح لام وطاء الثالث فتح
طاء وضم ميم وتشد يد نون الرابع
واشرفنا ثم الاخرين بفتح تاء ثم
للخامسة واطيعون بكسر نون السادسة
امدكم بما كانوا يعملون بفتح لام
برميم السابعة ان هذا الاصل الذي
بضم خاء مع اللام وطاء الثامنة
لعملكم بكسر اللام وفتح عيني وميم
التاسعة من المسحوقين بالياء المهملة
مع التشديد الغاشية فاسقط بفتح

همزة قطع

همزة قطع وكسرة فاء الحادي عشر يوم الطلحة
بضم الطاء الثانية عشر علماء بضم همزة
بدون اشياء الثالثة عشر تنزل
بفتح تاء وضم لام استسوة الملك
وفيها خمسة وعشرون كلمة الدركي
لتلقى بفتح لام اول وضم تاء وفتح لام
دريم وطاء شدة ده يلبس اشرف
الثانية ادخل بفتح همزة قطع وسكون
دال وكسرة خاء وسكون لام الرابعة
ان اعمل بفتح همزة قطع وفتح ميم ولام

الخامسة ادخلني بفتح همزة قطع السابعة
 مالى بفتح ياء السابعة سبأ بفتح سين
 وباء وكسرة منون الثامنة الحباء
 بفتح خاء وسكون الباء وفتح همزة لثا
 فالق بفتح همزة قطع العاشرة شهلون
 بكسر الهمزة الحادية عشر اليك بكسر الهمزة
 اهد ونين بضم تاء وكسرة ميم وضم دال مشد
 وفتح نون الهمزة وكسرة ثاني الثالثة عشر
 لا قبل بكسرة فاء وفتح باء الرابعة عشر
 طرنك بفتح طاء وسكون راء وضم فاء

الخامسة عشر

الخامسة عشر تنظر بسكون الراء السادسة عشر
 عوشك بكسر الكاف السابعة عشر قالوا
 اطير نابتشديد طاء وياء الثامنة عشر
 الله خير بفتح همزة استفهام داخل
 شد برالله وهمزة الله قلب الف شد
 التاسعة عشر ان تنبوا بضم تاء اول
 واخر وسكون نون وكسرة العشرون
 بل لدا لك بفتح دال وسقوط
 همزة وصل الحادية عشر والعشرون وما
 تكن بضم تاء وكسرة كاف وضم نون مشد

الثانية والعشرون والتوف بفتح همزة
بدون الف وفتح تاء وسكون واو والواو
والعشرون فكبت بضم كاف وفتح باء
موحدة مشددة الخامسة والعشرون
هذه البلاد بفتح باء وسكون لام بلد
سورة القصص وفيها أربعة
وعشرون كلمة الأولى أبناهم بفتح
نون برباء الثانية أبناهم بفتح نون
بروزن الثالثة إن أرضعهم بفتح
همزة قطع دال وضعفه الرابعة

والخامسة

خفت بكس خا وفتح الحامسة فالقيد بفتح
همزة قطع السادسة إليك بكس كاف
السابعة لبيد بفتح لام وسكون
باء الثامنة فبصرت بضم صاد التامدة
ولا تحزن بفتح نون العاشرة عقلة
بفتح عيني الحادية عشر يصد بالهمزة
بضم ياء وكسر دال وفتح راء الثانية عشر
انكح بضم همزة وكس كاف اولك وفتح
حا وكان ديم الثالثة عشر أبناهم
بفتح همزة بدون الف والرابعة عشر أقبل

بفتح هـ قطع وكسباً موحدة الخامسة عشر
ان يفتلون بكسوفان وحينئذ است نون
بكن نون السادسة عشر سر أيكس رأ
وسكون دال وفتح هـ منون السابعة عشر
مرسلين بكسوفان الثامنة عشر ما التمه
بفتح هـ في الف التاسعة عشر فتببع
بفتح عين العشرون وتكون بفتح نون
للحاد عشر والعشرون وتختطف بحرف ما
الثاني عشر والعشرون يحين بيا مضموم
سالكه وباء مفتوحة والف د ساخذ

العاشرة والعشرون

الثالثة والعشرون عليها الأبناء بتقديم
نون بباء الرابعة والعشرون لتفتح
لام وباء وضم نون وهـ الخامسة والعشرون
اتبعة بفتح هـ قطع وفتح تاء مشددة
وكسباً وسكون عين السابعة والعشرون
ولا يصد وتك بضم صاد ودال مشددة
سوق عنكبوت وفيها ست كلمات
الأولى ليقولن بضم لام دو
الثانية وليعلمت بفتح ميم الثالثة
وليجلن بضم دو م الرابعة والسبعون

بضم لام ديم الخامسة سين بكون سين
 وسكون ياء وفتح همزة السادسة لهي
 الحين بفتح ياء وجر حيوان سوت وضم
 وفيها عشر كلمات الاولى عليهم بفتح
 عين ولام الثانية واثار و الارض
 بفتح همزة اثار و بدون من الثالثة
 السوي بضم سين وسكون واو وفتح
 همزة يمش انزال الرابعة جبر وضم
 ياء وسكون حاء وفتح باء موحدة وضم
 ال خامسة ان في ذلك لا باب للواحد

س
 بضم لام ديم

بكون لام ديم للعالمين نيزك جمع عالم بكون
 لام است بمعنى دانا است ندر عالم بفتح
 لام بمعنى فاسوي الله السادسة لير
 بضم ياء وفتح وسكون واو السابعة لير
 فلا يرب بضم ياء الثامنة بضم ضاد من
 ضعف ررهم قرأت مشهور التامة
 من كل مثل بفتح ميم وفاء سد نقطة العا
 ولا يفتح منك بفتح ياء وطاء وكس خاء
 وفتح فاء سوا لقدم فيها ثلث كما
 الاولى لا تصير بعين بي نقطة الثامنة

جازر بزاء با نقطه الثالث الفسوق ربيع
 فتح معجزة سورة سجدة وفيها كلمات
 الاولى خلقه بفتح لام خلقه الثانية
 وبد خلق بسكون لام سورة احزاب
 وفيها مائة كلمات الا ان فيهما اخطا
 فيما اخطا ثم بفتح همزة او لكة قطع
 ان جاو لكة باسباع كة و اوجع ظا
 شوب و در ساير مواضع نين جنين
 ذير لكة جاو بضم همزة بد و ن اشباع
 وبد و ن ظاهر ساختن و او غلظا

ليستونك

ليستونك عن انباء كة بتقديم فون بونا
 بمعنى اخبار الثانية له تطو ما بضم همزة با
 اشباع بسبب وا و كة و اوجع الثالثة
 واقين بكسر قاف الوابعة واليتين بكسر
 الخامسة و اطعن بكسر طاء السابعة
 مقد و ا بفتح دال قدس سورة السبا
 و فيها تسع كلمات الا و كة يعزب بعين
 ساكنة رب نقطة و نراء معجزة مضمون الثا
 ا و كة بفتح همزة و كروا و مشدده و كروا
 مخففة الثالثة و النابغة و او و همزة

وتشديد نون مفتوحة بساكن بعد ان او
الرابعة منسأته بكسر ميم وسكون نون وفتح
سين وهمز وياء يكلمه است بمعنى
عصا است الخامسة تبيئت بفتح تاء وياء
و ياء مشددة ونون وكس تاء اخيره بمعنى
علامت السادسة سئل العير بفتح عين
وكس راء السابعة فلك فووت بياء مفتوحة
سورة ملائكة وفيها خمس كلمات الاولى
الغراء و بفتح عين معجمه الثامنة حرق
بفتح حاء الثالثة الاخلا وفيها نون

كلمة

كلمة جدا وفيها كلمة على حد است الرابعة
بيض وجر بسكون ميم الحامسة الاغرد
بضم عين سورة يس وفيها اربع كلمات
الاولى انفقوا بفتح همزة قطع الثانية اطعمه
بفتح همزة قطع الثالثة جيبك بكسر جيم وياء
وتشديد لام الرابعة في ظلال بكسر
سورة الصافات وفيها ثمانية كلمات الاولى
لذاتنقوا العذاب بكسر باء الثانية
لا يد اھيم بفتح لام وكسر همزة الثالثة
يدقون بكسر زاء وضم فاء مشددة

الرابعة احسن الخالقين الله سبحانه
يفتح هاء الله وباء رب الخامسة
على الياسين بكسر هاءه وسكون لامه
قرئت مشهورا وبعضه الين باهمزة
والف واللام خواندا اند الساسر اصطفى
البنات بفتح همزة استفهام در
السابعة وبي الجنة نسبا بكسر جيم در
همه روايات بمعنى طائف حيث
نه بفتح بمعنى بهشت الثامنة و
بفتح همزة قطع سورة ص وفيها

شمس
الشمس
الشمس

ثلثة عشر كلمة الالف الاختلاف بقا
نه بقاء الثانية بسجدة بيا مضمومة
وسين مفتوحة وباء مشددة مكسوة
وحا ساكنة الثالثة اقلنيها بفتح
همزة قطع الرابعة وعز في بعض
مفتوحة وراء نقطه دار مفتوحة
ان الذين يضلون بفتح باء السادسة
ينصب بضم نون وسكون صا السابعة
لمن المصطفى بفتح لام وكس
وفتح نون
وفتح طاء ونون الثامنة الحمد ناهم

بفتح همزة استفهام التاسعة سحرنا
 بكسر سين العاشرة ففعلوا فاعلها انزلوا
 ميبأشد الحادي عشر استكبرت بفتح
 همزة استفهامية الثانية عشر فانظروا
 بفتح همزة وكسر طاء الثالثة عشر ولتعملن
 بضم مهم سورة مر و فيها ثلث عشر
 كلمة الاو فاعبد الله بكسر الهمزة
 يرصنه بضم هاء بك اشباع زيرا
 كه در اصل يرصاه بود الثالثة
 قل تمنع بكسر ك بسكون عين الاربعة

قل الله اعبد بفتح هاء الله الخامسة
 غر فامنية بفتح ميم وسكون باء وكسر
 نون و فتح يا مشددة بمعنى بنا كره شد
 نه بيان كره شد السابعة مصفرا
 بفتح فاء مخففة وتسديد السابعة
 فاقوم بفتح همزة بدون الف الثامنة
 من كذب على الله وكذب بالصدق
 ذال در كذب اول مخففة و در ثانی
 مشددة است التاسعة او تقول بفتح

لام در هر دو موضع که عطف بر بقول اول است
 العاشرة كذَّبوا على الله بجفيف ذال الحاء عشر
 جاؤها بضم همزة با اشباع كه واو جمع ظاهر
 شود الثانية عشر صد ثنا بفتح صاد و ذال
 بدون تشديد و فتح قاف الثالثة عشر
 واو ثنا بفتح واو و ثا **سور المومنين** و فيها
 ست عشرة كلمة الاولى وسعت بفتح واو و كسر
 و مكون عين و فتح ثا الثانية و ادخلهم بفتح
 همزة قطع و مكون ذال و كس و لام التثنية
 وانذره بفتح همزة قطع و كسر ذال الرابعة
 الازفة بالف بعد همزة و ثا الخامسة

و في قوله

بفتح همزة و خاء و مكون ذال و ضم ثا
 السادسة فقد رحمته بكسر خاء و مكون
 ميم و فتح ثا السابعة امثنا بفتح همزة و
 و ثا مشددة الثامنة اقتل بفتح
 همزة قطع و مكون قاف و ضم ثا و مكون
 لام التاسعة يظهر بضم همزة و كس
 العاشرة كذبه بفتح كاف و كسر ذال
 الحادية عشر فاطم بفتح همزة قطع
 و فتح طاء مشددة و كسر لام و فتح عين
 الثانية عشر اهدى بفتح همزة قطع

وفتح طاء مشددة وكسر لام وفتح عين الثانية عشر
اهدائه بفتح هـمزة قطع وسكون هاء وكسر دال
الثالثة عشر ادخلوا بفتح هـمزة قطع وكسر خاء
الرابعة عشر اسجد بفتح هـمزة قطع وسكون باء
الخامسة عشر يسجد في الجيم بضم ياء وسكون سين
وفتح حاء وضم باء السادسة عشر يسجد
بضم ياء وسكون سين وفتح جيم لسكون فضلت
وفيها ثلث كلمات الاوّل ارسا الذين
بفتح ذال وكسر نون الثانية عشر الحسن
بفتح لام اوّل الثالثة عشر وفتح الجايبه

با نون مفتوحة بعد ان همزة والفاء حون
دعاسوة الشورى وفيها ثمان كلمات
الاوّل لا عدل بكسر لام اقل وفتح هـمزة وسكون
عين وكسر دال وفتح لام اخيرة الثانية عشر مخم
بسكون ميم الثالثة عشر او يوقهون بسكون قاف
الرابعة عشر وامن انصر بفتح لام وميم وكسر نون لمن
صبر نهر جنين اسث الخامسة عشر لمن عزم
بفتح لام وكسر ميم وسكون نون وفتح عين
وسكون زاء بانقطه السادسة عشر من طرف
بسكون راء السابعة او يرسل بفتح
لام الثامنة فوحي بفتح باء دهم

سورة الخرف وفيها خمس كلمات الاولى

ان كنته يفتح همزة الثانية بر يفتح باء

وراء الثالثة وبعد المشقيين يضم باء

وفتح دال ال رابع مجرورون يضم ناء وسكون

حاء وفتح باء وضم راء الخامسة لا يفتح

بضم باء وفتح فاء وفاء مسددة سورة حجا

وفيها كلمتان الاولى يفرق بضم باء

وسكون فاء وفتح راء بدون

تشد يد وضم قاف الثانية وفتح نعمة

كانوا يفتح نعمة سورة جاشتر

وهما كلمتان

وفيها كلمتان الاولى لن يغنوا يضم فاء

ونون ثابته الثانية لجر نحو اجيم حيا

في يقطعه سورة احقوا وفيها كلمتان الاولى

واثارة يفتح همزة بدون الف الثانية

ويجر كم يضم فاء وسكون راء سورة محمد

وفيها اربع كلمتان الاولى اصلح

بالهمزة يفتح همزة قطع الثانية فضب

الرقاب بسكون راء اول الثانية يعلم

اسرارهم بلس همزة در قرأت مسهوا

سورة محمد

الرَّابِعَةُ وَتُجْرَحُ أَضْغَانَكُمْ بَعْدَ يَاءٍ وَكَلِمَاتُ
 وَسُكُونِ نَجِيمٍ سَوْرًا فَتُجْرَحُ فِيهَا رُبْعُ كَلِمَاتِهَا
 الْأُولَى لِيُغْفِرَ بَفَتْحِ رَاءِ الثَّانِيَةِ بِمِلْءِ عَاهِدِ
 عَلَيْهِ اللَّهُ بِضَمِّ هَاءِ عَلَيْهِ وَفَتْحِ هَاءِ اللَّهِ
 الثَّلَاثَةَ لِتَدْخُلَنَّ بِفَتْحِ لَامِ أُولَى ضَمِّ لَامِ
 دِيمِ الرَّابِعَةِ سَطَاءً بِفَتْحِ سِتِّينَ وَسُكُونِ
 طَاءٍ وَفَتْحِ هَمْزٍ سَوْرًا لِجَرَاتٍ وَفِيهَا
 كَلِمَاتُ الْأُولَى بِسْرِ لَاسِمِ الْفَتْحِ بِكسرِ
 لَامِ لَاسِمِ وَدِرَاصِلِ الْأِسْمِ بِيَدِ عِدَّةٍ كَرِهَتْ

هَمْزٍ أَسْمًا بِلَامٍ دَادِنْدٍ وَهَمْزُهُ أُولَى وَدِيمِهَا
 دَسْرُ لَفْظِ انْدَاخْتِنْدُ الثَّانِيَةِ لِأَيُّ لَيْتِكُمْ بِفَتْحِ
 يَاءٍ وَكسرِ لَامٍ وَسُكُونِ تَاءٍ سَوْرًا فَانْفِثْ فِيهَا
 ثَمَانِ كَلِمَاتٍ الْأُولَى وَتَوَمَّعْ بِضَمِّ تَاءٍ وَضَمِّ
 يَاءٍ مُسَدِّدَةٍ الثَّانِيَةِ فِي لَبْسِ بَفَتْحِ لَامٍ وَسُكُونِ
 يَاءِ الثَّلَاثَةِ مُجْتَمِعًا بِضَمِّ تَاءٍ وَوَالِ بَدَلِ
 تَوِينِ الرَّابِعَةِ فَالْقِيَابُ بِفَتْحِ هَمْزٍ كَمَا قَطَعَ
 وَكسرِ قَافِ الْخَامِسَةِ هَلْ أَمْتَدَّكَ تَبَكَّرَ
 تَاءِ الْخَبَرِ السَّاسَةِ مُقْبَبًا بِفَتْحِ نُونِ

في الثانية ياء
 ديم تاس من
 الحزب المحزون
 الا اول خضون
 لفظا رطبا ويا
 لفظا رطبا ويا
 كسر

وقوله مشدده وضم باء في تشديد السابعة
هيضرب في لفظ الثامنة اذ باء يفتح همزة
سورة النازعات وفيها اربع كلمات الاو
الحب يك بضم حاء وياء وكسوف الثانية
كن الـ قال ربك بكسوف الثالثة
وبشروا بفتح باء وشين مشدده الرابعة
ذوقا مثل ذنوب بفتح ذال هـ نصيب
بضم معي كاهان سورة طه وفيها
كلمتان الاو وما التناهم بفتح همزة واو

وسكون تاء الثانية اذ باء النجوم بكسوف
سورة النجم وفيها ثلث كلمات الاو
ذو مرة بكسوف الثانية اذ انتم اجنة
بفتح همزة وكسوف جيم وفتح نون مشددة
الثالثة ان فت بفتح همزة وكسوف آ وفتح
فاء وكسوف سورة القمر فيها كلمتان
الاو من الانبياء بفتح النون على
الباء الثانية من اللغات بفتح ميم مرفوعة
نون سورة الرحمن من استبقت بكسوف

وسكون نون وكس همزة كه قطع است سوس
حكيد وفيها ثلث كلمات الاو
من قبله العذاب بكس كاف وفتح باء قبله
الثانية نباته بتقدم نون على الباء الثالثة
مُصفر بضم ميم وسكون الصاد وفتح الفابدون
التشد يد وتشد يد الراء سورة المجازة
وفيها كلمتان الاو كبتوا كابت بضم
هرد وكاف وكس الباء الموحدة مقدة
على التاء دونقطه الثانية لاغلبين بفتح
لام وهمزة قطع وسكون فعين وكس لام

و فتح باء و نون مشددة سوس الاء
وفيها ثلث كلمات الاو فاتيه هلاله
بفتح همزة بدون الف الثانية وتوثرين
بضم ياء وسكون همزة كه بصوت واو ووشته
شود الثالثة انهما في الناسر خالدين بفتح
الاء سورة محمدر وفيها كلمتان الاو
انلير آء بضم باء وفتح راء وهمزة مفتوحة
بالف معدودة الثانية الاستغفر بفتح
لام وفتح همزة قطع سورة منافقون

و فيها ثلث كلمات الاولى استغفرت
بفتح همزة قطع الثانية تر وانفقوا بفتح
همزة قطع الثالثة فيقول بفتح لام فا
صدت بفتح همزة قطع وستد يد صاد و
مفتوحين وفتح قاف سورة تغابن وفيها
كلمة واحدة وهو انفقوا بفتح همزة قطع
سورة طه وفيها اربع كلمات الاولى
واحصوا بفتح همزة قطع الثانية
فامسكون بفتح همزة قطع الثالثة واشهد
بفتح همزة قطع الرابعة يعظم بضم

عدي الدين

و سكون عين وكسر طاء وسكون ميم سورة
محمم وفيها ثلث كلمات الاولى وان
اسر النبي بكسر همزة وسكون ذال بدو الف
الثانية من انباك بفتح همزة اول وسكون
نون وفتح باء وهمزة ديم الثالثة صالحين
بفتح حاء وكسرون سورة الملك وفيها
كلمتان الاولى يتقلب بكسر لام وسكون
باء الثانية ان الكافرين بكسر همزة
ونون محففة سورة نون ان كان بفتح

همزة ان سورة الى اوتة وفيها كلمتان الاز
هاونم اقرؤ بضم همزة هاو هيد وند اشبا
الثانية في سلسلة بكسر دوسين
سورة المعارج وفيها ست كلمات
يَبْرُؤُ وَنَهْمٌ يَشْتَدُّ يَدِ صَادِ الثَّانِيَةِ
مِنْ عَدَا بَعْضِ مَيْدِنِ بَكْرٍ مَيْدِنِ الثَّلَاثَةِ
يُنْجِدُ بضم ياء وسكون نون الرَّابِعَةِ
فَمَا لِلَّذِينَ لَامَ جَزَاءَ مَا لَنَا مِثْلَهُ قَبْلَكَ
بكسوف وفتح ياء والام الساس عرين

بكره

بكر عين ونراء لفظه اسر سورة نوح وفيها
كلمتان الاولى اسر بكسر هـ نون يفتح
ياء اخيره سورة الممك وفيها كلمتان
الاولى او الى النعمة يفتح النون الثانية
واقترضوا الله يفتح همزة قطع وكسراء
سورة المدثر وفيها سبع كلمات الاولى
المدثر بفتح دال وطاء مثله
الثانية ويؤثر بضم ياء وسكون همزة
بصوات واوات الثالثة والليل اذ

ادبر بكسر هـ وسكون ذال اذ بدون الففتح
 هـ ادبر در قرأت معتبره و در بعضی قرأت
 بدون هـ نبي خوانند اند الرابعة لاجد
 بفتح لام وكسر هـ سورة القيمة ولتقت
 بفتح واو وسكون لام باسقوط هـ وصل
 وفتح ناو فاء مشددة وكسر تاء اخيره سورة
 الدبر وفيها خمس كلمات الاولى ولتقت
 بتشديد تان مفتوحة بالالف الثانية
 بانبة بكسر باء حركات كلمة عليدا

بالتشديد

وفتح هـ بالالف وكسوفن وفتح باء حركات
 تاء الثالثة قوا رين بدون تنوين
 وبالتنوين هر د و خوانند شد الرابعة
 مبسو را بناء سقطه الخامسة واذا
 رايت ثم رايت بفتح تاء سورة السادسة
 في ذلك بكسر ظاء سورة البناء ما بال
 بفتح ميم وبعد ان هـ وبعد الف
 سورة عبس ما امره بفتح هـ بدون
 سورة كورت مطاع ثم امين بفتح تاء

سورة الانفطار كراما كاتبين بكسوف
كرام چون رجال سورة التطفيل نون
باد و واوست يكي واوايكي واوونونم
وادغام در اين دو واواين است
سورة الاعلى فيها كلمتان الاو
عنا بعين باقطعه وباء سه نقطه اثنا
ان وقعت بفتح نون و فاء و عين و كسواء
سورة الفجر اسم بكس هجره و فتح راء
نام قبيلتي يا شهر قبيلتي يا شهر قوم عاد
كه اسر سام بن نوح بن ادم بودند

سورة البلك ناره مؤصده بولد و هجره هر دو خوانده
وهجره اولي است ظاهر سورة الشمس
وفيهما كلمتان الاو و فاء الله بفتح
باء الثانية لا يخاف بفتح باء سورة الليل
الاخرى بفتح لام و باء سورة النزلة
وفيهما كلمتان الاو و اوحي لها دو كلمة
مباشند الثانية لير و ا بضم باء و فتح
راء مباحث سورة القارعة ماهية
بهما السكت است نداء و حيزي است
سلطانين و حسابين و امثال اينها

سورة التكاثر الهام الهى كلما جدا وكم مفعولت
سورة الهمز هموز صد بهم مضميه كه حظه
ساكنه بصورت واو شدة مبشور سورة
القيرى لا يلف بكسر لام وهمزة قطع سورة
الماعون يراون بضم باء سورة الكوثر
شائتك بتقديم نون مكسورة بهمزة مفعول
سورة تبت وفيها تلك كلمات الاو
تبت بفتح تا و باء مشددة الثانية وال
بضم تاء الثالثة حمالة الحطبة تاء
سورة التوحيد كفو بضم فاء باو و واو

حفظ

حفظ من عاصم و باهزة در قرآن شاي بكر
ان عاصم سورة الفلق وفيها كلمتان
الاولى الثقات باثاء سد فقط الثاني
حسد بفتح حاء وسين و دال سورة النمل
وفيها كلمتان الاولى ملك التام بكسر
ميم و لام وكاف الثانية من الجنة بكس
جيم است قد من اللينة الثانية من الجنة بكسر الهمزة
من اول سورة من نور بعد الف حرف حاء
او بعد عاوى ابن جهم الهمزة من اول سورة
ولما جيم هو الهمزة من عاوى الله عليه السلام

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اگر چه زبان مشك فام و لم از تعدد مدایح
 و فضایل آن بر سطح صحیفه رقم عاجز است
 لکن بقدر قلبهای آن اکتفا میشود از آن
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 منقول است که فرمودند بسلامان رضی الله عنده
 یا سلمان بر تو باد قرأت قرآن بد سرتنگه
 قرأت کفایت است از برای گناهان و سزای
 از نینان و اما دست از عذاب رحمت
 و نوشتند میشود از برای کسی که بخواند
 قرآن هر آیه نواب صد شهید و عطا

کرده

کرده میشود هر کلمه ثواب بقدر عمل یک
 نبی و نازل میشود بر قاری قرآن رحمت
 خداوند و استغفار میکنند از برای قاری
 ملكة و مشاق است بسوی قاری بهشت
 و از جناب امام موسی کاظم علیه السلام
 منقول است که درجات بهشت بقدر آیات
 قرآنی است بقاری قرآن میگویند بخوان
 و بالأوف پس یک آیه میخواند و یک
 در جبال امیر و يقال لقاری القرآن
 و اوف و سائل كما تزل في الله نيا فان

کتاب

منزلک عند احد آیه تقرر ها و ایضا
فرموده اند افضل عبادات امت من قرأ
قرآنا و یا سر فرمودند که خدا عذاب نمیکند
دلی که حفظ نماید قرآنرا و ایضا فرمودند
قران عروة الوثقی و در پیمان محکم خدا
و قران رحمت خداست از برای مؤمن
و خیر است از برای ظالمان اینست که میفرماید
و نَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسْرًا
و از اینجا بود که چون سقم این صحیفه

لا یر

لا سر پیل از دخانه غیب بر صحیفه لوح
ظهور منتقش گشت خط نوح بر تمام کتب
انبیاء و صحف کشیده شد اعظمت تو بر صحفه
سازند قمرها خط در سوزده خونان عرب را عجم را
لا اجر فضیای حجاز و بلغای سخن پر دانه بر این
این صحفه و افضیة الاعجاز سر بر خط افتاد
منهادند و از دعوی بی معنی خود تبرا کردند
بصدق لای اجتماعت الاثنین الجنت
علی ان یاتوا بمثل هذا القرآن الا یأتوا
بمثله اعتراف می نمودند که القرآن معجزه

والخالق عاجز عند وقرآن مجید کتاب عظیم
خداوند است که بوسه رود کتاب عزت بر عزت
این امت افروزه شد عزیز و خواهر تو محمد بن
عزیز تو خوار می بیند نرسد پس قرآن را هر که
که سبب بد هر جا که قرآن ظهور کرده از محلها
حرقی بنشیند و پس هر گاه نقشها می کوبد و
و کاغذ و جلد یکدیگر جدا و آن کرده با اینکه
نسبت ترین ظهور است قرآن است کسی خلاف
الجب با آنها عمل آورد کافر است پس قلب
مؤمنی که حامل قرآن کرده زبانه از نقش
و کاغذ و جلد قرآن خواهد بود تا چون
میرسد جناب بار فرغت نبوی و اهل بیت

میرسد مرتبه ظهورش بنهایت میرسد
چنانچه در وصفان جناب صلی الله علیه
و آله وارد شده است که آن خلقه القرآن
بلکه اگر بعضی حقیقت نظر کنی قرآن حقیقی
ایشانند و نفس کامل قرآن لفظاً و معنایاً
مطهره ایشان حاصل است چنانچه حضرت امیر
المؤمنین علیه السلام میفرماید انما كلام الله
الناطق لیت کجمن عبادت ز عالمی دل بردند
در عرب چند تو شیرین زبانند و عجم
و قرآن مجید منبع جمیع علوی و فنیست و معدن
تمامی رسوم و شیونست و هر کلامی بر

و منتهی است و ماخذ و منشا بیت همین نشانده
بک است از کلام حضرت حق که هر چه برون برت
کائنات ایش نشد و همین قدر کافی است که قرآن
بچند خزان بن غاصر مساکین و شفاخانه بیماران
دین و دینت و پناه بپسگان و سرباپه تنگدستی
تنگ ما بکان و مونس غریبان هم نشین صلحا است
پاران باشد که کبر دست دوست در پیش
حالی در همانده کی و اگر کسی بخصیبت نظر
قرآنی کند از منظوت و تفکر من القرآن
ما هو شفاء فهم تواند کرد که هر خاصیتی که
در تمامی اشربه و ادویه و تقیبات و شفا

مربک

مربکات یافت شود از اسرار الشفاء کلمات قرآنی
بهترین وجهی و کامل ترین نفعی موجود
خواهد بود و در اسحاق الحق از دانشوران
نقل نموده است که گفت کتاب خدا را بیست
و هشت هزار مرتبه با تفکر و تدبیر تلاوت
نمودم هر نویبتی بجامه از علی رسید که
در نویبت سابقه دریافت آن نکرد
بودم این نه آن مجراست کوی احسان
و این نه آن راه است کوی مانتی است
چون بر آید موج ان بحر صراط عرفه
کرد هر کجا صاحب الحاسن و هر احد

انرا حاد ناس از علوم و خواص حکم قرص
البحر من طلب الی غرق در آن نماید بقدر
فراخور فهم خود بگوهر مقصودی رسد
بزبونها پیاور ایند و فی خوبی و پانز
نوسه پهن تن چنان جوئی که زبورها
بیا سنج و در حدیث شریف خند من
القران ماست ماست هر سوره و آیه
چنانچه در خواصش نقل شده بهر مقصد
صحیحی که بخواند مقصد حاصل شود
و در ثواب الاعمال انرا علی ابن اسباب
انرا امیر المؤمنین ^ع مرویست که فرمودند

که در

که هر که يك صد آیه از قران بخواند از هر جا
که بخواند بعد از آن هفت بار بگوید یا الله
اگر دعا کند که کوهی از جابردا سرد برسد
انشاء الله فصل در بیان ثواب قاری
بدانکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله
فرمودند اشرف امتی حمله القران و ایضا
روایت شده است که هرگاه قاری قران را
کند خطاب شود بدین معنی که ای زبهنی این
عذاب مکن زبهنی گوید خند و ندک سپید
کلام تو بر سینه او باشد چگونگی خدای
کرد و ایضا روایت کرده اند انرا امامان

صلوات الله عليهم ان سيدنا نبيا صلى الله عليه
والله كما حملك الفرائد من صناديق رحمت الهى وملبس
بانوار زامناها و تعلم كتنه كان مقربان الهند
و مراد جمله جمله حقیقی است که بعضی از عمل
نماید و طی و تغافل و کماهل و تعاقل نورند
خلاف فرموده ایشان نکنند و نیز فرموده اند
که دفع میکنند خدا از مستمع قرآن بلای
دنیا را و از قاری قرآن بلای آخرت را
و اجوبه بعد بعد هر حرفی ده حسنه
و حضرت صادق علیه السلام فرمودند که
ان کسیکه از قرآن بگردد در نماز ^{نشسته} _{خود}

بخواند

بخواند بنویسد خدا بتعالی برای او پنجاه
حسنه و بگوید ان او پناه سبئه و بلند
گرداند مرتبه او را صد درجه
فضل و بیان ثواب قاری بدانند
حضرت امام حسن عسکری ^ع در قرآن تفسیر
که منسوب است بان حضرت فرمودند که
بخواند قرآن او عمل کند با نچه در آن
در روز قیامت پدر و مادر او را
حله پوشانند از نور که دنیا و ما
فیها اکثرین در سینه او را برین پدید
و ناجی بر سر او بهند که روشنی آن

تاج مثل روشنی افتاب و ما باشد فضل
در بیان احتیاج قاری بان و او سه
چیز است قلبی خاشع و بدنی فایز و مکانی
خالی از حضرت صادق منقولست که هر کس
قرآنرا بخواند و خضع نکند و در وقت بناورد
و پیدا نشود برای وی حرفی و اندوهی
و ترس می پدید آید سبک شمر است
عظم شان خداوند است و زبان گارشد است
زبان گارشدن هویدا خوش نباشد
که با سر پیش نظر تو نظر افکونی مجای دیگر
پس هرگاه قاری قرآنرا دلش مجشوع آید

بکرز

میگزیزد از او شیطان رحیم و از حضرت صادق
زایت شده است که حضرت رسول فرمودند
که نیست چیزی سخت تر بر شیطان رحیم
از تلاوت قرآن از مصحف و نظر کردن
در مصحف و گذاشتن مصحف در خانه
میگزیزد و میپزند شیطانرا فضل
بیان آداب قرائت قرآن بدانکه
ان بود و مسلمت ظاهری و باطنی اما
ظاهری ان طهارت و تعظیم ان و استعانت
و خواندن این دعا قبل از تلاوت
اللَّهُمَّ بِالْحَقِّ أَنْزَلْتَ الْقُرْآنَ وَ بِالْحَقِّ تَنْزَلُ

الى اخره و بعد از تلاوت قرآن این دعا
بخواند صدق الله العالی العظیم الى اخره
و تدبر در معنی آن نماید و درست
خواندن و در نزد آیه رحمت طلب
نمون رحمت و نزد آیه عذاب پناه برین
بمجا اما آداب ناخوان مثل تجلی از موع
فهم و حضور قلب و متاثر شدن از مصائب
ان و ترقی خود یعنی خود را چیدن درجه
از طبقات غشوات نفس بلند کردن و سر
عصه مخاطب با پروردگار خود دیدن
بدون تعجب با آداب در طریق عشق که

که هست طوق العشق کما آداب در هر
پرده هر هنر هاست بی مثلوهت من و آ
حجاب اقامت سجا ترقی بدانکه بدره بنده
محققین گفته اند که در سجات ترقی
سه است اول سماع کلام الهی شدن بمشور
که کوی حقیقتا لى خاطر سماع کلام اول
دبم کمال جبرث از تجلی انوار فیض
بنجو بیکه او سرده شرف حاصل شود کویا
مکالمه را می بیند چنانچه از حضرت
صادق مرویست والله لقد تجلی الله
لخلفی یعنی کلامه و لکن لا تبصره من انوار

لجا بهره برد دید اعمی سپهر زبانی زنیام و نشان
و فرات خود و بری شدن از حول و قوه
خود و عدم النفاق بسوی نفس خود و حفا
عظمت کلام و منکام هر که شد از محرم
در حریم با سر نماید و آن که اینکار نداشت
در آن کار بماند و از حضرت صادق^ع
منقولست که ان القرآن نزل بالحن فاقرب
بالحن نایب خردی عقلت را مخزون
ساخته بسجد هدایت برساند فضل
در لو از مانت بدانکه لازم است
ند بر و بقدر سر معانی و احوال قرآنی

و ادراك مراتب جلال و جمال سبحات
جناب امام المنفیه فرمودند لاخبر فی قرآنه
من لا یند بر فیها یسرتد ببرات مقصود
اعظم و مطلوب اعم و به تشیح الصدق
و تبیر القلوب و از حضرت باقر^ع منقولست
که فرمودند والله حفظوا حد و فیه ^{صفا}
حد و ده و انما هو تدبیر اياته و العمل
با حکامه قال الله تعالی کتاب انزلنا
الیهک مبسراک لیدبیر و ابیات سقا
افلا یتدبرون القرآن و از حضرت
علی بن الحسین علیهما السلام منقولست

تکرار می نمودند تا آنکه بی میبشد کفتم اوصاف
لبث تکرار خواهم کرد کفتم اعلیٰ من قند است
ذکر و مکرر خوشتر است فصل بد آنکه
جایز است آیه آیه خواندن بد و نیک
و مکرر است قطع کلام بمکالمه و خنده
عبث در چنین تلاوت و بعضی در حلقه
و طریقت و شوارع تلاوت و ترا مکرر دانسته اند
و همچنین در مواضع حاجت و در سخنان
که استقامت کرد پس کسیکه از روی
تنبه و آگاهی و تفکر و تدبیر قرآن خواند
در کلستانها و فیض بزدانی بر سر

عقل او مفتوح کرد بدو باشد در هر صفحه
از صفیات قرآنی که نظر کند کلستانی است
شقایق حقایق و چراغی از انوار لطایف
معارف هدایت برایش مهیا کرده اند
بوی جان میاید از باد صبا و محفای مملوق
از دوستان و بر کزیده گان خدا برای
انس و الفنا و نشانیند اند انواع
نغمه های روحانی و عقلانی برایش
حاضری ما خشنده مینمایند خداوند
و مصاحبان او اندی آصد بقیاتی در چنین
بزمی اگر کسی از شادی نبرد و هشت چرا

که فصله را نکه باید قاسری ادا بکند و
کما هو حقه ملاحظه نماید و در وقت
خواندن آیه و فقرهای و قاتک اليهود
عزیر بن الله و قاتک النصارى المسيح ابن الله
و قاتک الیهودی اللہ مغلوله و امثال ذلك
باید صوتش آهسته نماید و بلند نخواند
و چون حضرت امام رضا علیه السلام در
خراسان میان سخت خواب میفتند تلقین
بسیار میفرمودند چون باید میسپند
که در آن ذکر بهشت یاد و نوح بودی
میگوشند و از خدا سوال بهشت

و استعانه از جهنم میسپند و در سوره
قل یا ایها الکافرون بعد از کافرون
آهسته میگویند یا ایها الکافرون
و چون از سوره فارغ میشدند سه
مرتب و بجا الله و بی الاسلام میگویند
و بعد از سوره البقره و الفاتحه و انا علی ذلک
من الشاهدین و بعد از سوره فتممه
سبحانک اللهم بلی و بعد از تمام سوره
فاتحه الحمد لله رب العالمین فصل
در بیان استعاضات بدانکه استعاضه
بخدا از شر شیطان حمیم به پسر و مرد کار

رحمن و رحیم مرقارین اضر است
چه مادامیکه مزرع سپنه بی کینه خود را
انخاک و خاشاک دشمن دین بنیاد
و پاکیزه سازد نمی تواند که تحت حجت دست
ببهرینه را در اینجا بگارد و باب موالات
اولیاء خود آب یاری کند از این
دشمن مشوغافل که ناگاه مکن بکشد آید
بر سر راه بدامش رفتی و بد نام کردی چه
بد نامی که دشمن کام کردی بلکه استغنا
باید کرد از هر چیزی که مشغول غیر خدا
مبازد مثلاً خشوات نفسانیا سرت

دشمنان

و مؤید آن است حدیث مشرف نبوی
که فرمودند اعدای عدو ک بگن
حبیبک نفسان درون دیوز بپرون
ند بهمان مکران دور هرگز بچیل
چون کم پسرد و اعی نفس انسانی را شبانه
شیطان است که حضرت ائمه معصومین
علیهم السلام آن شران پناه مجد بردند
و انفا بیکه غیر معصومند آن شرچندی نفس
استعاده می بیند موی نفس هفتصد
سراست و هر سری از فلان عن شرت
التری و ایضاً در این معنی گفته اند

تاعنائیت و نفس کوته نیت یک
اعوذت اعوذ بالله من نیت بلکه او پیش
صاحب عرفان نیت الا اعوذ بالشیطان
گاه کوئی اعوذ که لاحول لیکن فعلت بود
مکذب قول سوی خویشیت دو اسبه میرند
بر نبات اعوذ میخیزد و جمعی از علمای
اعلام استعاذه در وقت شروع نماز
ست گفته اند و بعضی واجب استند
و در جهرا خفیات در غیبه نماز تابع
قرآنت است علی المشهور و بعضی میگویند
شده اند جمله اظهار شعاع قرآنت

واسکات سماع و بعضی بالعکس نظیر همین قرآنت
خواندن اقوی استعاذه سنت است جن
نماز خفیات و جهرا قرآنت علت است
و این بی موافق عاصم است و بعضی در حرا
قرآنت استعاذه را ان بسم الله قطع کردن
و الا نرم دانسته اند تعظیما لسان الله
و صبغه ان بمد هبل صح اعوذ بالله
من الشیطان الرجیم و فاقا لبعض النصوص
فصل در بیان بسم الله بداند اول
چیزی که حسب الفهرمان ملک سبحان قام حجت
سرم بر صفحه لوح محفوظ نکاشت بسم الله

الحمد التميم بود و گفته اند که بسم الله است
سألبه للذخيرة دافعة للكرب سائرة
للغيوب مظهرة للغيوب مفتح در مفتح الغيب
مفتوحه در سگاه الارباب برزند دلائل
عالم روح ابواب فتوح ازاواست مفتوح
و بسم الله سورة است و تركش عدا غيب
بطلان نماز است با اتفاق علماء و اماميه
رضوان الله عليهم اجمعين و جبا امهات
عليه اسلام فرمودند كه هر كس بسم الله را
ترك كند ترك کرده است صد چاه دره
آيه ان قرآن را و اجبت بسم الله كفتي كه

الذخيرة

در اقل هر سورة الا در سورة توبة بسم الله
ابن سورة در قتل و قتال با ممانعتان و عهد
شكنا است چنانچه روايت شده كه اهل
جاهليت ان بوده كه چون مني استند كه
عهد پر كه ميگردند بشكند در اقل عهد
فامه بسم الله مني شتند و ان سو ابتدا
ايشان وقتا شده است و قاسم خراست
اگر ابتدا بعشرى يا جزوى ان قرآن بگند
در كفتي و نكفتي بسم الله الا در اجزاي
توبه كه حكم انها حكم سورة توبه است
جزى قرآن است بسم الله بل آيه ان سورة

غیر توبه اند را جزای مجزای کن نظر اما
باسم اگر آیه بسم مصدر باشد مثل الله الا الله
الا هو و هو الاول والاخر بجملة گفتن است
و اگر مصدر با اسم شیطان باشد مثل الشیطان
یعدکم الفتن و انه عدو مضل مبین تر
او ای است در شروع آن جز در کرام
شیطان بر سر است بجملة با است تو کس است
شیطان بهر است فضل در بیان طریق
استخاره تسبیح که از مشایخ عظام اذن صا
شد است فهو دند که حمد را یک مرتبه
مخوان و ده مرتبه انا انزلنا باسه با طبر

بجز

با سه با سر و اگر تعجب داشته باشد یکبار بعد
اذان یک مرتبه این دعا را بخواند اللهم
انی استخیرک لعلمک بعافیة الامور و تبرک
لحسن ظنی بک فی الما مولی و الطهر
اللهم ان کان هذا الامر الذی قد عرفت
علیه منقاداً بنطت بالبرکة اجمع و بوالیه
و خفت بالکرامة اقامه و لها لیه خیر
اللهم فی ذلک خیر ترد شمس ذکوا
و یغفر اقامه دستور پس سه مرتبه
بگوید اللهم اما امر و اتم و اما فی
فانتهی اللهم حزیناً خیر جمع امور بی

دستور

۵
فی یُفهِمُكَ وَغَافِیَةِ بَعْدَ مَا ان تَجْرِبُ لِكُرِّ
بِأَمَّا بَعْدَ جَفْتِ جَفْتِ بِشَمَارِدِ الْكِرْبَاءِ
نَبْكَ اسْتِ وَالْكَرْوَابِدِ بَدَا اسْتِ قَدَمَتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لِلْحَمْدِ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا
لِنُجَاوِرَهُ بِرَبِّهِ وَتِلْكَ آيَةُ الْقُرْآنِ وَالصَّلَاةِ
عَلَى نَبِيِّهِ الَّذِي أُرْسِلَتْ بِاللَّيْلِ
وَالنَّجْمِ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ قُرْآنًا غَيْرَ نَزِيلٍ
عِوَجٍ مُحَمَّدٌ خَيْرُ خَلْقِهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ
وَالِهِ وَأَوْلَادِهِ الطَّاهِرِينَ أُمَّ بَعْدُ
چنین گوید انقل لعلبنا الی الغنی محمد ابن علی

المنو

ابن محمد الحنفی که این رساله است مختصر در بیان
تجوید قرآن و ما یعلق به و مراتب است بر مقدار
و شش باد و ما تمام مقدر مشتمل است
بر دو بحث اول در تقصیر الفاظ که محتاج
البت است بدانکه حرف اول نیست که در خروج
تکبیر کرده و مبدأش از شش است و خروج
حرف موضعیت که ان حرف از ان موضع
بیرون آید و طریق شناختن وی
است که حرف ساکن کرد اند و هر که
بر روی او آید و تلفظ کند پس
هر موضع که ان حرف بر ان موضع قرار

کیرد ان موضع مخرج ان حرف باشد و صفت
حرف عبارتست از غا سخی که حرف بان
ممتا نر شود ان حرف دیگر اگر چه متقد
باشد در مخرج مثل طباق و انفتاح و جود
در لغت خوب کرده است و در اصطلاح ادا
کردن هر حرف را از مخرج که مخصوص او است
با صفتی که مخصوص بان حرف تا ممتا نر
شوند حرف متفادیه که نزد یکند
با هم در مخرج مثل ت ث س و حرف
متجانسه که متقدند در مخرج و متغایرند
در صفت مثلک ط ز ج ح ت و ع

کلمه در بیان

در بیان آنکه واجب است خواندن قرآن
بیتود بدانکه نزد ارباب بصیرت ظاهر و مبرهن
است که بعد از معرفتة اصلی دین واجب
ترین فریضها نماز است و ان درست
نیست مگر بخواندن قرآن بر وجهی که
خالج باشد از کفر و ان میسر نیست الا
بعد از شناختن حروف الهجی و غایب
وصفات ان و امتیاز کردن حروف را
از یکدیگر و بدانکه کفر برد و قسم
جلی و خفی اما کفر جلی الهی است
که در کلمه یاد را عرابان تغییر واقع

شود و این هر کس را معلوم باشد بخواند
تا هر باشد با غیر قاری و لکن خفی
است که حرف از مخارج خود ادا شود
و با خلوص و صفاتی حاصل شود
و این معلوم است که اگر کسی را که فلان کوفته
باشد قرآن را از استاد ماهر و مدت
مدید تعبیه و در ادای شمام و انقا
و تحقیق و شهبه و ادغام و اخفا و الخ
و اشباع کوشیده و مخارج و صفات
دانشه و محافظت حد و بدان کرد
و بسیار آسان باشند که این معنی را

ملاحظه

ملاحظه ناکرده و قرآن را از استاد خاذق
فراناکرفته از جهل یا تکبر و که بان مبتلا
باشند قرآن خوانند بالحن و پندارند
که طاعتی میکنند و حال آنکه بمعصی
گرفتار باشند و در چند است که
خواندن قرآن بالحن و شنونده ان هر دو
کادند و قرآن ایشانرا لعنت کند باین
اول مشتمل است بر سه فصل فضل
اول در مخارج حروف بدانکه حرف
نهی که اصول کلام عربیت بیست و هشت
و بعضی بیست و نه گفته اند و الف

بتی تیب نیز مخج سیم اخ حلق است وان
 مخج غین و خا است هم بتی تیب نیز و این
 شش حرف را حلقی خوانند و اما دهن
 و اد مخج است و حروف وی هجده است
 و این دایره است بر چهار موضع از زبان بن
 زبان و میان زبان و کنار زبان و زبان
 با ملکت و کام و دندان بدانکه اکثر
 آدمیان را دندانها سی و دو است
 و بر چهار قسم است اول تنایا که جمع فلن است
 و این چهار دندان در پیش است و
 پانزده و دو بالا دو هم رعیا که

داخل داشته اند و مجموع این حروف
 آن سه موضع بیرون ابد اول حلق که
 عبارت است از قصبه شش که اندامی که
 دو هم دهن سیم لب و بن دندانها
 و بعضی خارج حروف را سه گفته اند
 اما حلق را سه مخج و حروف آن شش است
 بقول اول که اصح است و هفت است
 بقول دوم مخج اول ابتدا و حلق است
 از جانب شش و این مخج همزه و هاء
 بقول اول و الف نیز بقول دوم مخج دوم
 میان حلق است و این مخج و خا است

جمع و باعینه است و آن نیز چهار است
دو از زیر و دو از بالا پهلوی ثنائیا
از چهار جانب همسر آنباب که جمع ^{بست}
و آنرا دندان نیش خوانند و آن نیز چهار ^{ست}
دو از زیر و دو از بالا از پهلوی و باعینا
چهارم اضراس که جمع ضراس است و این
بر سه قسم است اول ضواحک که جمع
ضاحک است و آن نیز چهار دندان ^{ست}
دو از زیر و دو بالا از چهار ^{پهلوی}
آنباب ^{دیم} طواحن که جمع طاحن ^{بغنی}
دندانها آسیا و آن دو از زره است از

لحمی
کلی

هر طرف و شش سران در زیر و سران
بالا از چهار پهلوی ضواحک ^{سیم} نواجید
که جمع نواجید است و آن را دندان عقل
گویند و نزدیک لبه منالکی ^{پیر} و آن آید
و بعضی مردمان ^{اصلا} پیر و آن نباید
و آن چهار دندان است از هر طرف
دو یکی از هر دو یکی بالا از چهار
پهلوی طواحن مخرج چهار ^{مهر}
بر زبانت با انچه بالا ای و است
ان کام و اول ^{ملا} زره بسوی حلق
و آن مخرج قاف است پنجم نیز ^{بن} زبانت ^{اندک}

ان مخرج قاف زیدتر با آنچه بالا است
ان گام و آخر مکذبه بسو دهن وان
مخرج کاف است و این دو حرف را هوی
گویند زیرا که از لهات خیزند و انگوش
پا چپ است او بنان مخازی حلق
که بیارسی مکذره گویند مخرج ششم
میان زبانت با آنچه بالا است
ان گام وان مخرج جیم و شین و پاست
بیشتر که حرف مد نباشد بر تپان
ان جانب حلق و بعضی شین را مقد
داشته اند و این سحر را شجر بنامند

و شجر شکاف دهن را گویند که عین
ان میان دهن است مخرج هفتم کنا
بن زبانت از هر طرف که باشد با آنچه
پهلوی و پشت از دندانهای اسبوان
مخرج ضاد است وان را ضری و خانی
خوانند زیرا که حاد کنا بن زبانت
مخرج هشتم کنا بن زبانت از آخر مخرج
ضاد قاسم زبان با گام چندانکه برابر
ضاحک و فاب و ثنب و رباعیه اند
ان زهره و جانب وان مخرج لام است
مخرج نهم نیز کنا بن زبانت اند که

اخر مخرج لا م با آنکه نزدیک و هست از
کام بالا ترا از ثنایا و آن مخرج نون است
مخرج دهم بعضی از سرزبانست با آنکه
از بالای زبان و از کام انقدر که در
برابر ثنایا بالا افتد و آن مخرج و است
و بعضی گفته اند که این هر سه حرف از
پاک مخرج است و این هر سه حرف را لثوی
و زرق خوانند زیرا که لثه گوشه بین
دندانست و زرق کنار هر چند است مخرج
پانزدهم سرزبانست با اینهای ثنایا
بالا چنانکه سرزبان اندکی بکام نزدیک

مشود و آن مخرج دال و تا و ط بود چنانکه
تا و اندکی بالا از مخرج دال بود و مخرج
طا و اندکی بالا تر از مخرج تا بقول بعضی
و این حرف را نطعی نامند و نطع سقف
دهن و شکاهای کام بالا است مخرج
دوازدهم سرزبانست و میان ثنایای
زیرین است چنانکه اندکی کشادگی میان زبان
و دندان نماید و آن مخرج زاء و سین و صا
و این حرف را اسلخی خوانند و اسله با یکی
سرزبانست و مخرج سیزدهم نیز سرزبانست
با نیز سر ثنایای بالا و آن مخرج ثا و ذال

و این حروف را ز لقی و ز لقی خوانند زیرا
که ز لقی و ز لقی تیزی سرن با است
مخرج چهاردهم اند سرون لب ز پیرست
با سر تا با بالا و ان مخرج فاست مخرج
پانزدهم میان دو لب است چنانکه بهم
نشند و ان مخرج باء و هم است اقا باء
انتری لب چیزی و یعنی ز کنار تا کنار
لب از اند سرون لب و میم از پیرست
پس اگر لب نتشود باء نتوان دست
گفت بلکه پا که بلفظ پاسر است گفتند
شود و اگر لبها بهم نشند مخرج و است

نظیر از

که حرف مد نباشد و این چهار حرف را سر
حاصل شود و ان این جهت ایشان استقوی
گویند مخرج شانزدهم خیشو مست یعنی سورا
بیبی که عنقه انان بیرون می آید و ان
مخرج میم است که ساکن و نون ساکن بود
که ان حروف فرو عند و توفین همان
نون ساکن است الا انکه او را در کتاب
صورتی نیست و در وقف ساقط است
و نباشد الا در اخر کلمه و این حرف را
عنوی گویند زیرا که عنقه او از لیت
که ان خیشو بیرون آید و این معنی

ظاهر کرد در گفتی حروف مذکور
در حالت اخفایا ادغام مخرج هفتدهم
جوف است که الف و واو ساکن ماقبل
مضموم و یاء ساکن ماقبل مکسبی از آن
بیرون می آید و از این جهت ایشان را جوف
گویند و حروف مد و لینی و هوای نین
باشند زیرا که او از بایشان کشیده
میشود به مشقتی ولیکن الف و یاء مد
از هوای دهن بیرون آیند و از هوای
لبی ارتفاع صوت در الف بیشتر باشد
پس معلوم شد که مخارج حروف هفتده

و بعضی شان زده گفته اند و مخرج هفتدهم
اعتبار نکرده اند فصل دویم در صفات
حروف و مشتمل است بر سه بحث بحث
اول در صفات لازمی مشتمل بر حروف
و از فونده است اگر چه صاحب شاطبی شانه
گفته بنا بر آنکه حروف مد و لینی را یکی
اعتبار کرده است و از این است جهه
و همس شدت و رخاوه میان شدت و خلو
اطباق و افتتاح استعلاء و استفال مد
لینی اعتدال صغی تقبی انحراف تکریر
استطاله قلقله غنه اما جهه بر

اوان بود و حروفنا و هجده است بقول
اول و یونزد است بقول دیم و مجموع آنست
ظرف و بعضی از آنرا چند مطیع و این
حروف را هر چه گویند زیرا که در تلفظ
ایشان اوان برداشته میشود بحدیکه
فصلیست همیشه و همراوان نوی بود و
وی در مجموع در این قول حشت
گفتند و این حرف را هر چه گویند
انکه در ادای ایشان اوان برمی آید
می آید و بستگی پیدا نمیشود و همراوان
ضد یکدیگرند و شدت عبارتست از

قوة اوان و امتناع آن در جریان و
حروف وی هشت است مجموع در
این قول احد که قطب و این حرف را
شدید و مسدّد گویند زیرا که در
مخرج خود سخت شوند چنانکه در گفتن
از غایبها اوان کشید همیشه تا بحدیکه
اگر ساکن باشند در مخرج مسدّد
میشوند مثل الج و سناست
و جریان اوان در حروف و با این
شود و حروف وی شانزده است
بقول دیم مجموع در این قول در این

حرف وای اختلافت حسن شخص هر فظ غرض
ند و این حرف در اخوه و رخاوه گویند
زیر که در تلفظ ایشان او را بستن برین
اید و توان کشیدن و نفس تنگی نکلند
سده و رخاوه نه چنان قوی که شدید
شود نه اینچنینی که خوی گویند و این
بجز نیست که جمع در این قول لزوم و اطباء
پوشید است و حروف و چها است
مجمع در این قول صض طظ و این حرف
مطبقه و منطبقه زنی نامند از جهت آنکه
در تلفظ با ایشان زبان چنی طبقی شود
و کلام

و کام بالا که برابر است می پوشد و اما
افتح کشاد شد است ضد اطباق و حرف
وی غیر حرف اطباقت و این حرف
پشت و چها است بقول اول و این حرف
منفرد گویند زیرا که در تلفظ با ایشان
زبان از کام کشاد میشود و کام بالا را می
پوشاند و استعلاء و طلبند می گویند
و حروف وی هفت است مجمع در این
قول قط خصی ضغط و این حرف امر مستعمل
گویند از جهت آنکه در تلفظ با ایشان
زبان میل به بالا میکند و استفال

میل بیانی کردن است صد استعلاء و حرز
وی غیر حرز و استعلاء است و این بیست و یک
حرف بقول اول و این حرز را مستقله
گویند انجمله آنکه در تلفظ با ایشان باین
میل به پائین میسازند و مدّ کشیدند و حرز
وی ساکن و اول ساکن ما قبل مضموم و پای
ما ساکن ما قبل مکسوف و الف مطلقا و ایشان را
حروف مدّ گویند زیرا که در تلفظ با ایشان
کشیدن صفت لازم بود و این نوزدهست
و حروف وی دو است و اولی که کشید
باشند و ما قبل مفتوح و این هر حرفی
یونجه

حرف بیانی گویند انجمله آنکه در
تلفظ با ایشان او از بیرون حاصل شود
و اعتدال تغییر دادند و تقرب کردن
تا آنکه بدرجه صحت برسند و حرف
وی مجتمع اند در ترکیب وی و این
حروف را حروف علت گویند زیرا
که در ایشان تقرب بسیار باید کرد
تا بدرجه مقصود برسند مثل حن
و قلب و سهیل چنانکه بیما سرهما
گوناگون باید کرد تا صحت بیاید و صغیر
هست که در است یعنی موجود است و این

عبارت از صوتی بود که از نهادن
شود مشهور و آن سه حرف است و آن سه
صا و ایشا و ا حروف صغیر از جهت آن
گویند که آن تلفظ با ایشان او از بیرون
میاید از میان دندان و سر زبان و تقنی
انهم پاشیدن و فین شدن است و حرف
وی شبیه است و بی و بعضی بر اینند که
حروف تقنی خوانند از جهت آنکه
در خارج پراکنده و فین میشود تا غایتی
که مخارج طامیرسد از جهت آنکه در تلفظ
بان در میان گام و زبان بادی پراکنده
میشود

میشود و لغزاف میل کرد دست و سر و لام
حرف او است و ایشان از حرف گویند آن
جهت آنکه در تلفظ با ایشان زبان بجانب
درون گام میل میکند یا آنکه از مخارج خود
میل بکام سر زبان میکند و بصیرت بر اینند
که لام مخرف است و بی و تکریر و با سر
گفتنی است و حرف وی است و بی و
و این با این خوانند آن بهر آنکه در تلفظ
دو بار گفته میشود در حال سکون و در
تلفظ بر آهسته ده زبان میل کند پس
احتیاط باید کرد که دو بار گفته شود

و استطالت طلبه رازی کردن و کشید است
و حرف وی ضاد است و بی موصوفت این
صفت زین که بزودی سلم هم که کشید
و تلفظ بان نقان کرد الا بعد از مشغول سپاه
و دیگر آنکه در شرح دو از مینوی تا غایبی
که غیج لام میزند با آنکه در کفایت در آن
داد و فلفله جنبانند است و حرف
وی بیست مجتمع در این ترکیب قطب
جد و ایشان حرف فلفله خوانند ان
جهت آن که در حال سکون در شرح میزند
والا ظاهر نکند و غنّه اول نیست که آنرا

خبرم

خبرم بیرون آید و مهم و خون ساکن را حرف
غنّه نامند چنانچه معلوم شد بی کس
در صفا الان غیر مشهور است مثل غنّه که فشرین
و حرف فلفله را مضغوط خوانند زین که
حالت و فف بر ایشان فشرین لازم بود چنانکه
او از هر جا صل شود و غیر حرف مضغوط را
ساکن گویند و زلق کنار هر چیز است
وی شش است زن ک ب ف م و ایشان
مزلقه گویند که سحر حرف اول از کنار
زیادت و سحر حرف اخوان کنار است
معلوم شد و ضد مزلقه را مصمذ گویند

بروی ابدی حرکت عضو و بحت بیستم در صفات
غایری مثل حرکات بغوی فخر و ضمه و کسر و اشباع
و وقف و روم و اشمام و اسکان و تقییم و تقییر
و اخلاک و امانه و مدد و تصرف و سطوح و تقییر
و شهید و ابدال و حذف و ادغام و اظهار
و اخفاء و قلب فصل بیستم در آنکه هر حرف
انحراف و بیجا چند هفت دارد از صفات
لانجه مذکور بداند که هر که هفت صفات
جهر شدت افتتاح استقال اخلاک و صفت
سکون نبی با ارفق صفت است جهر شدت
افتتاح استقال فلقله ضغط نلقی تالی
شش صفت

شش صفت است همس شدت افتتاح استقال
سکون صمت فاهفت صفت است همس خلوه
افتتاح استقال صمت سکون نقت جیم ال
نبی هفت صفت است جهر شدت افتتاح
استقال فلقله ضغط صمت حاد انبی
هفت صفت است همس رخاوه افتتاح استقال
سکون صمت جذا خا ارفق صفت است
همس رخاوه افتتاح استقال سکون صمت
حرز دال انبی هفت صفت است جهر شدت
افتتاح استقال فلقله ضغط صمت
ذال اشش صفت است جهر رخاوه افتتاح

استفال سکون صمت واهت صفت است
جهربنی الشدة والرخاوة وافتتاح استفال
اخلاف تکریر لوق سکون واهت صفت است
جهربخاوة افتتاح استفال صفر صمت
سکون سر اهت است همس رخاوة افتتاح
استفال صفر سکون صمت سر اهت صفت است
همس رخاوة افتتاح استفال ثقیبی سکون
صمت سر اهت صفت است همس رخاوة
اطباء استعلاء صفر سکون صمت
سر اهت صفت است جهربخاوة اطباء
مرعاه استعلاء استنطالت سکون صمت

طالرا

طالرا هفت صفت است جهرباطباء شد
استعلاء قلقله صغظ صمت طالرا شش
صفت است جهربرخاوة اطباء استعلاء
سکون صمت سر شش صفت است جهرب
بین الشدة والرخاوة افتتاح استفال سکون
صمت سر شش صفت است جهربخاوة
افتتاح استعلاء سکون صمت سر
هفت صفت است همس رخاوة افتتاح
استفال بقی سکون لوق سر اهت
صفت است جهربشدت افتتاح استعلاء
قلقله صمت صغظ کاف بر اهت صفت است

همس شدت افتتاح استفال سکون صحت
لرا هفت صفت استجهربین الشدة والرخاوة
انفتاح استفال اخلاف سکون نون م صر
هفت صفت استجهربین الشدة والرخاوة
انفتاح استفال هفت سکون نون ز
هفت صفت استبعنده و مراده صفات
جهربین الشدة والرخاوة انفتاح استفال
مدّ لهن اعتکاد سکون صحت خفاها
هفت صفت همس خاوة انفتاح استفال
سکون صحت خفاها مراده صفات
جهربین خاوة انفتاح استفال صحت
خفا

حقامد لهن اعتکاد ساکنه یاب و عم
در بیان مدّ و قصر بدانکه مدّ در لغت کشید
و قصر ضدّ آن و در اصطلاح کشیدن حرف
و این است زیاده تر از کشیدن که طبیعی است
بنابین سببی و این را مدّ فرعی و غایب می خوانند
و قصر ترک آن زیاده است که عبارت از مدّ
طبیعی و ذاتی است و این بقدر ربک الف باشد
و این باب مشتمل است بر دو فصل فاضل
در بیان مدّ که در حرف مدّ واقع است
بدانکه حرف مدّ ستر است الف و و
ساکن ما قبل مضموم و یای ساکن ما قبل

چنانکه گذشت و سببیک همزه است با ساکنی که بعد
از حرف مد واقع شود و هر یک بر دو قسم است زیرا
که حرف مد و همزه با در یک کلمه اند یا آنکه حرف مد
در آخر کلمه اول است و همزه در اول کلمه بعد و هم
ساکنی یا لانه همیشه یعنی ثابت در حالت ثقیف
و وصل یا عارضه است که بسبب نفاد غام عارض
وی شده است اما قسم اول که همزه و مد در
یک کلمه باشد دو نوع است زیرا که همزه قبل
حرف مد واقع شده است یا بعد از نوع اول
همه کس بقصر خوانند مگر از سرفه از سر که
بمد خوانند علی مثال امان و ایمان و اتقوا
دوم را

دو هم با هم کس بمد خوانند اما بتفاوت و انرا
مد متصل و مد واجبند مثل جانی
و سوره اما قسم دوم که حرف مد در آخر
کلمه اول باشد و همزه در اول کلمه دوم مثل
بما انزل و قالوا امنا و فی انفسهم و این قسم
مد منفصل و جای خوانند بعضی قرآء بمد
خوانند و بعضی بقصر اما سببیک که سببیک
ساکنی لانه همیشه است مد غم یا غم مد غم مثل
صاحبه و تحاجب و ق و القرآن و همچنین
حرفیکه در اول سوره واقع شده و در لفظ
بسته حرف اول است و ما قبل حرف آخر حرف
مد

باشد و این قسم را مد لازم خوانند و جمع بمد
خوانند بی تفاوت و اما نزد بعضی در ساکن
مد غم زیادتر باید کشیدن اما قسم چهارم
که سبب ساکن است بسبب تف با ادغام عا
مثل الیاب و یومنون و شعیب و قال لهم
و یقول بنوا نیه هد بمات بعضی مد
سوی و این قسم را مد عا خرج نامند و در
این وجه سه قسم است جایز است ط
و قصر پس اگر حرف ساکن در اول مفتوح
بوده باشد مثل یومنون در آن سه حرف
بیشتر جایز نباشد و اگر کسوی بوده باشد

مثل یوم الدین چهار وجه این باشد سه
مذکور و چهارم روم با قصد روم
چاپن نباشد الا قصد نبراکه و ثقب بر
در حکم و صلاحت و اگر حرف ساکن در
اول مضموع باشد مثل تسعین در این هفت
وجه این است سه وجه ساکن و یک وجه
روم و سه وجه شمام در حکم ساکن
چنانکه در حکم اعرابست فصلی در
در بیان مذکور که در حرف این میباشد
و این و ای ساکن است با ای ساکن که قبل
اینان مفتوح بوده باشد و سبب مجزیه است

با سکون چنانکه معلوم شد و همزه پاد بر
میان کلمات باد از هر دو یک که همزه در میان
کلمه باشد مثل سَوَّ و کَهَيْتِه و اَسْبَاس
و اَلتَّاسُو اهدرد و اینجا بقصه خوانند مگر
از سرت ان و سرش که بعد طول و تَوَسُّط
خوانند الا در سَوَّه که قصه بخوانند و اما
در مَوَّك و الكَهف و المَوَّده و تَكْوِي
نخوانند الا بقصه مثل د بکران و اگر همزه در
آخر کلمه باشد مثل سَوَّ و سَهِي ان قرآن
نویسند و جبر باشد طول و تَوَسُّط و قفا
و وصله و غیران سرت مد و جبر است طولی ^{سطح}
و قفا

و قصر در حالت وقف بسکون یا باشمام اما در
حالت وصل با و وقف بر و م جایز نباشد الا
قصر و اگر سبب سکون باشد غرضی یعنی
سکون و قفا مثل خوف و پی هم کس است
وجه جایز باشد طول و تَوَسُّط و قصر و اگر
سبب سکون لافعی باشد مدغم مثل خا^ن
در قصص و الذین در فضائل بقرات
این کتبی یا غیر مدغم مثل عینی در که بعضی
و محسوق در وجه جایز باشد طول و تَوَسُّط
نزد جمیع قراء و قصر نیز جایز باشد در
نزد بعضی باب سیم در بیان ادغام و خفاء

واظهار حرف و مشتمل است بر يك اصل و مثل
فضل اصل در بيان ایشان بدانکه ادغام در
لغة فری بردست و در اصطلاح حرف اول
از جنس حرف دوم ساختن اگر نباشد
و ساکن کردن ایند اگر نبوده باشد پس تلفظ
کردن با این دو حرف بر وجهی که یکنویب
گفته شود مشدد و غیره از ادغام تخفیف
نیست که زبان چون نطق و حرف نماید
بان مراجعت بهمان محل باید کردن در
مثلی و متجانسی یا نزد يك بان محل
در متقاربین یا نویب دیگر نطق نماید
بجمله

و همچنین کسی که با سخن را یکنویب بگوید بان
اعاده کند و این تفهیل مینماید پس از این جهت
ادغام میکند تا زبان پیش از یکنویب متع
نشود از جهت نطق و حرف و اظهار ضد ادغام
و اختلاف میان ادغام و اظهار است یعنی هر
گاه بعد بلکه از جنس آن دیگر شود و مشدد
کردن در فصاحت در بیان اظهار و ادغام
حرف و متجانسی بدانکه چون دو حرف
متماثل یعنی متحد در مخارج و متغایر در
صفات یا متقاربین یعنی متحد در مخارج و در
تغایر در صفات متصل شوند با هم خواه

در یک کلمه و خواه در سه و کلمه و حروف
 اول ساکن باشد و حرف مد نباشد ادغام
 حرف اول در حرف دوم واجب باشد نزد جمیع
 قراء مثل **يُوجِبُهُ** و **الْبَيْلِ** و **وَحَصَدٌ** و **مَا تَسْطَعُ**
عَلَيْهِ و **قَدْ نَخَلْ** و **قَدْ تَبَيَّنَ** و **فَأَمَّا أَنْفَلْتُ** و **دَعْوَى**
رَبِّهَا و **ادِّ ظَلَمْتُمْ** اما در مثل **لَحِطٌ** و **وَطَطْتُ**
 و **بَسَطْتُ** ادغام تام نباشد بلکه اطباق حکم
 که از صفا ط اند باید گذاشتن بحال خود
 یعنی زبان را بکلام بالامنتطبق باید کرد ایند
 پس تا در تلفظ باید کردن و اما در حرف مد مثل
قَالُوا و **اقْبَلُوا** و **فِي يَوْمٍ** ادغام مطلقا
 نباشد

نباشد زیرا که مد بمنزله حرکت است و اما اگر حرف
 در عتاق اولی و متجانسین متکسر باشد مثل **يُدْرِكُمْ**
وَرَدَّ فَوْهُ و **قَالَ لَهُمْ** و **قَالَ لَكُمْ** غیر سبب از لاجب علی
 و یعقوب بخلاف عند با ادغام خوانند و باقی قراء
 باظهار لاجز در ادای آن ملاحظه تمام باید
 کرد تا از یکدیگر متمایز شوند بجز بعضی حرف حلق
 و شفه حرف علة مثل **لَا اَبْرَحُ** حتی و **مَنْ**
يَبِيعُ غَيْرَهُ و **وَقَعَ عَلَيْهِمْ** و **وَجَزَحَ عَنِ الثَّانِي**
مَائِرُتَ و **أَعْلَمَ** مین فیهما و **قَدْ فِ قُلُوبِهِمْ**
وَهُوَ جُنُودٌ و **مِنْ خِزْيِ** یومئذ **فَصَلِّ**
 در بیان احکام نون ساکن و تنوین بدانکه

نون ساکن در وصل و وقف و در لفظ و خط
ثابت است و در میان کلمه و آخر کلمه نیز میباشد
و تون در وقف و خط ساقط است و در لفظ
و صل ثابت و در غیر آخر کلمه یا نشانی چنانکه معلوم
و ایشان از حرف و بی چهار حکم است اضاغام
و اخفاء و قلب اما اظهار و قی است که بعد از
ایشان یکی از شش حرف حلق یعنی همزه ها
عین حاء عین خاء واقع شود خواه در یک
کلمه یا در دو کلمه و از برای هر یک حرف
سه مثال نمودیم می شود مثال همزه پندون
مَنْ اَمَّنْ عَذَابَ اَلْهِمْ مَثَالُهَا بِنَهْوَانِ

هَذَا وَقَوْهٗ هَا دَمَثَالُ عَيْنِ اَنْعَمْتُمْ
مَثَلُ حَاكِمٍ عَلِيمٍ مَثَالُهَا وَ اَحْمَرٌ مِنْ حَاكِمٍ حَصِيدٍ
مَثَالُ عَيْنٍ فَسَبِّغْ عَضْنَ وَاِنْ يَكُنُّ عَقِبًا لَجْرٍ
غَيْرِ مَمْنُونٍ مَثَالُهَا اَلْمَتَّى فَيَدُّ مِنْ حَسَنَاتِنَا
مَثَلُ خَالِدِ بْنِ مَكْرَانَ اَبُو جَعْفَرٍ كَرِهَ دَرَسَ عَيْنٍ خَا
اِخْفَاءٌ مِيكَدُ الْاَدْرَانِ يَكُنُّ عَقِبًا دَرَسُوهُ
نَسَا فَسَبِّغْ عَضُونَ دَرَسِي سِرَابِلٌ اَلْمَتَّى فَيَدُّ
در مائده که نیز در این کلمات اظهار میکنند
اما ادغام و قیست که ایشان در آخر کلمه
باشند و بعد از ایشان یکی از حرف و تون
واقع شود اما در آء و لام ادغام بلا غنة

و در برای قع الغنّه مکر خلفان هم که در او
و یا یوز عنده نمیکند و بعضی نقل کرده اند
ان ابي جعفر در آه و لام سه و جبه ادغام
بلا غنّه و مع الغنّه و اظهار و از برای هر یک
از حرفی سه دو مثال فو ده می شود یا و من یقل
یومئذ یصدّ عونی و آء من و تکم عقوقا و حیما
م من مال الله منک ما بعضو ل من لک
هدّ للمنقأین و من و اقی و رعد و برق
ن من ناصرین حیطه تغفر لکم بدانکه اگر
نون و و و بانون و یا در کلمه واحد واقع
شوند مثل ضون و قنوان و اللّنبان و بیبا

البته

البته اظهار باید کرد تا مشبهه بمضاعف
شود مثل ضون و بیان اما قلب یعنی
کردن حرفی بجز حرف دیگر و ان وقت که بعد
ایشان یا واقع شود در یک کلمه یا دو کلمه
که قلب بهم باید کردن پس اخفاء مع الغنّه
مثل انذیرهم و من باسئل الله و ضم بکم و اما
اخفاء وقتی است که یکی از پانزده حرف
باقی بعد از ایشان واقع شود و اخفائنا
الامع الغنّه و از برای هر یک سه صفت
منه می شود است انتم من تاب جتنا جری
ت علی الحینک العظیم من ممر صبا

ثُمَّ يَجِيءُ بِخَبْرٍ مِنْ جَاءِ عَسَاءٍ أَجْرَاءٍ دَانِدُ
 مِنْ دَانِقٍ كَأَسَا رِهَاتًا فِ وَأَنْذِرُهُمْ مِنْ
 ذَلِكَ حَكِيمٌ ذَلِكَ مِنْ مَنَزَلٍ مَنْ ذِكْرِهَا
 مُدَارِكَةٍ ذَبُونَةٍ سِ مِفْسَاةٍ مِنْ سَبَا
 خَالِصًا سَاغَا شِ اسْتَانَا مِنْ شَجَرٍ قَصَبًا
 سَاوِيَةٍ مِنْ بَصْرَةٍ مِنْ صَلَاةٍ بِجَامِرٍ
 مِنْ مَنَظُورَةٍ مِنْ ضَلَّ مَسْفِرٍ ضَالِحَةٍ
 طِ الْمَنْقَطَرَةِ مِنْ طَبِينٍ صَعِيدٍ طَبِيَّاتٍ
 طَنَا ظَلَبِكَ وَنِ انْقَسَمُ مِنْ فِضَالِيهَا
 مِنْهَا قِ يَنْقَلِبُ مِنْ قَرَارٍ سَمِيحٍ قَرِيْبٍ
 لِكِ مِنْكُمْ مِنْ كِتَابٍ كَرِيمٍ فَضِيْلٍ

در بیان احکام

در بیان احکام بد اندر مهم ساکن را نزد خود
 تخیل است حکمت اولی ادغام با غننه نزد
 مهم خواه در یک کلمه یاد شد و کلمه مثل ادغام
 فون ساکن در مهم مگر آنکه غننه مهم پیشتر
 میباشد و در جمیع مهمها سنده این حکم جایز
 مانند یحمر و مر و صم و اما چنانکه در مهمها
 معلوم شد در ادغام مثلین دویم اخفا
 با غننه نزد یا مثل رهن بعنصم بالله و انت
 و بهم بهم و اطهار و پنج بار است اما اخفا
 وجه اولی نزد ابی عمر و طانی و حباب
 شباطی سهونم اطهار نزد باقی حر و خول

در يك كلمه ياد و كلمه مثل الحمد لله انعمت و لكم
عذاب معكم انما بخصيص نزل فاء و واو كه
الطهات پشتو باشد بايد كردن چون همدم
في طغيانهم و عليهم و لا الضالين اتمام
تمام بايد كردن تا حركت نشود با جها مسر
در تقويم و ترفيق حرف و اين مشتمل
بر يك اصل و سته فصل اصل در شرح
اينست بدانكه ترفيق عبارتست از ضعيف
كردن اين حرف و تقويم فربه كردن اين حرف
يعني آنكه دري زبان را يرفون گام بالآخر
دهند در تلفظ بر آء باللام چنانكه انا ^{بسيب}
غليظ

غليظ شود لاجرم بنا بر اين كند اند كه تقويم
و غليظ هر دو يك معني اند مگر آنكه تقويم را
پيشتر در آء استعمال كند و غليظ را در لام
و اصل در آء تقويم است و ترفيق را بسبب
با آء ساكن بدل آنكه چون كسر زايي
بسبب ترفيق ترفيق نيز زايي مثل انا
كردن وقف بسكون تقويم بايد كردن و اصل در لام
ترفيق است و تقويم بر آنست كدر و الله ما قبل
يا مضمون واقع شوي كه در جمع قرآء يا آنكه لام مقسوم
بعديان ضاد يا طاء يا ظاء ساكن يا مفتوح واقع شوي
كه زايي او در تقويم از لام كند چنانكه كو مني شد

فصل در بیان تقیم و ترتیب بدانکه هر آنگه
هیئت کسب یا کسب و غیره یلمفوح یا مضموم یا
مکسور او ساکن قبل ان یا مفتوح آ یا مضموم یا مکسور
یا ساکن پس اگر آء مکسور باشد یا ساکن ما قبل
مکسور بکسر لان فی ساکن که ما قبل ان یا
ساکن باشد در این سه لحاظ ترتیب باید کرد
مثل کرم و زحمت و خیر در حالت و نف
بسکن مگر آنکه آء ساکن ما قبل مکسور که بعد
از او حرف استعلاء واقع شده باشد مثل
قطاس و مرصاد و فرق که تقیم باید کرد
جهت حرف استعلاء و در فرق نیز ترتیب
باید کرد

جهت آنکه در میان دو کسب واقع است و اگر آء
ساکن ما قبل مکسور را کسر غرضی باشد تقیم
باید کرد مثل ان جعوا و رب ان جعوا و اگر
آء مفتوح یا مضموم یا ساکن ما قبل مفتوح یا
مضموم مثل با و رب و برحم و بر جعوا تقیم
باید کرد ان برای جمع قراء مکرر برای
از فرق از و س که ترتیب باید کرد و فی که
ما قبل ان مکسور باشد بکسر لازمی و بعد
از آء حرف استعلاء نباشد و در لفظ
اجوی نباشد مثل اخره و به اعم ان آنکه
در میان کسب و آء حرف ساکن باشد یا ساکن

مکرانکه حرف ساکن استعلاء باشد غیرخا
 مثل فطر و نظرت اللی و مصراکه در این صورت
 او بنحیث تقیم کند اما اگر کسر لایق نباشد مثل
 بِسْمِ اللَّهِ وَلِرُقْبِكَ يَا أَنكَلَهُ دَاءٌ قَبْلَ الْخُرْفِ سَعْلَهُ
 مثل فرفق و الأشراف و الصراط و الحرام
 یا آنکه داء مکرر باشد مثل خردا و فزرا
 و مددانا و امیرا یا آنکه در لفظ اجزایی
 مثل ابراهیم و اسرائیل و ارم علی الاصح
 از صرف تقیم کند و بنیازت از سر ترتیب
 کند در آراء مذکور در و فنی که ما قبل
 یا ساکن باشد مثل الخرافت و قد بران
 مکرر

مکرانکه لفظی همان در سوره انعام که در آن
 تقیم ترتیب هر دو جایز باشد و در لفظ غمرا
 در سوره توبه که در آن نیز هر دو وجه جایز
 باشد بجز شیخ جزوی بد آنکه در او یان
 از وقت در آراء منون مفتوح که ما قبل آن
 مکرر باشد یا آء ساکن بهر ذی که شد
 مثل ساکرا و مهاجرا و نفرا و نفرا و خبیرا
 و قواربرا و زهیرا و مستطرا و تقیم
 و ترتیب اختلاف ذکر اند بعضی مطلقا ترتیب کثیر
 مثل الحسن غلبی و بعضی مطلقا تقیم کثیر
 مثل الطاهر بن غلبی اما جهوی مثل ابر و ابر

و صاحب شاطبی مختصراً اندک تقیم با آنکه فصله
باشد میانۀ و آء و کسره جرف صحیح ساکن و این
شش کلمه است ذکرا و سیرا و وزیرا و جبراً و امر
و صهراً بد آنکه چون وقف کنند بسکنی یا باشما
بر آئی که در آخر کلمه باشد اگر ما قبل آن مکسوف
مثل الشاخر و بعضی یا ساکن که بعد از مکسوف باشد
مثل السحر و بکر یا یا ساکن با مثل خیر و قیل
یا الف مالیه مثل النار و الابراء ترقی باب
کردن اگر چه در وصل مضوی یا مفتوح بود
باشد و اگر ما قبل آن یکی از اینها که ذکر
شد نباشد تقیم باید کردن اگر چه در وصل

مکسوف

مکسوف بود باشد و وقف بروم حکم وصل دارد
نظر کند هر جا که در وصل ترقی میگرداند
حالت بروم نیز ترقی کنند فصل در بیان ترقی
و تعلیظ الا ما استبدلنا اصل فتود الامت و تعلیظ ابر
اسیبت مثل ما و حرف استعلاء و لکن بیاید انشی
که میزبان تعلیظ لام نکرده اند او شرفی
که ما قبل لام یا ما بعد آن یا هر دو جانبش
حرف استعلاء باشد مثل ولیت لطف و صلوة
و خلطوا اما جهود مثل ابو عمرو دانی
و صاحب شاطبی مشدد یا غیر مشدد و ما قبل
ان صا یا طاء یا ظاء مفتوح یا ساکن باشد

مثل ضامفتوح الصاوة و صاوة و تصبوا
و ساكنه تصابى و يصلبها و اصلوها منا
طاء مفتوح الطالق و انطلق و بطل و سنا
مطلع الفجر مثال طاء مفتوح طلعوا و ظلمناهم
و ظلك و ساكنه من اظلم و اذا اظلم و لا يظلمون
و لكن در مثل يوصل و بطل و ظلك كه لام
در طرفه است در وقف در وجهها است
اما تغليب او كذاست و در صلصا تغليب
در ايت كرده اند و ليكن ترتيب الحسث
چنانكه در ساكنه مذکور است و هم
چنين اگر در مبنا لام مفتوحه و حرف

ص ط ط من كونه الف واقع شود در تيق
و تغليب هر دو جاين باشد در حالين و ليكن
تغليب اشهر است مثل فصا الا در بقره و ان
يصلحها در نساء و افعال در طه و طال
در انبيا و افعال در حدید و همچنين
و لا صاكي در فئمه و فضلكي در سج
اسم و اذا صاكي در علق الا غير كه
در اخرايه اند در حالين و در مصلح
در بقره در حالت وقف و در يصلبها
در سبحان الذي و در والليك و يصلح
در انشقاق و يصاكي در غاشق سبصلح

در اهدی و خالی و جرح این داشته اند
ولیکن در آن سه کلمه که در آخر آیه اند
ترقیق اول است و در این شش کلمه دیگر
تغلیظ اول است و در مصافی قبل و وقف
کرده شد زیرا که در ذوات آن تغلیظ
لام با فتح آن باشد و ترقیق با اماله پستی
پستی مستکتر بدانکه جمیع اعمه قرآنی
اتفاق کرده اند بر تغلیظ لام الله و ثنی
که ما قبل آن مفتوح باشد یا مضموم مثل قال
الله و رسول الله و اگر ما قبلش مکسور
باشد با اتفاق ترقیق کند مثل الحمد لله
الحم

و بسم الله فصل سی و در بیان ترقیق و ترقیق
الفات است بدانکه اصل در الف ترقیق است
و ترقیق آنرا عارضی است بنا بر آنکه بعد از
حرف استعلاء واقع شود و بتبعیت حرف
استعلاء آنرا ترقیق کنند و مراد از ترقیق اینجا
تام کفاتی است با شباع عجمه ما قبل مثل
قال و ظاهر و خالصه و صلح الحاضرا
و الغار و بی و طال اما اگر ما قبلش حرف
از حرف مستفلاء باشد لبته ترقیق
باید کردن مثل امن و ساء و جارك
و باق او غیر ذلك و مراد از ترقیق در اینجا

عدم اشباع فتح ما قبل و است یعنی قریباً لنا
 بی بی چنانچه از عربان شنیده شود و حق
 است که قفیم و ترفیق هر دو الف را غرضی
 شوند قفیم بتبعیت حرف استعلاء و ترفیق
 بتبعیت حرف استفال و فی ذات ان هر دو
 و متبر است با اینچه در زبان کنایه است و حکامی
 بدانند که اینها نیز هم از این جهت که مضمون
 یا مکتوب مع شبامثل و باک شبامثل و این اشیا
 که اینها نیز است شبامثل و کفته شود
 و در کسب آء و اشباع بی بضله کنند و عقد
 اشباع را باختلاس یعنی استلج کردن
 امر کر

بحرکت جبهتی که چیزی از او کم شود اما در
 اینجا ضد اشباع است ما مضمون مع الی
 و قی که ما قبل او مفتوح باشد یا مضمون
 بعدش متحرک مثل ماله و دله و انت حکم
 و مکتوب مع الی اشباع و قی است که ما قبل او
 مکتوب باشد و ما بعد او متحرک مثل علی
 سمعه و بصیر و مضمون بلا اشباع برود
 فلیست متفق علیه و مختلف فی متفق
 است که بعد از های ضمیری حرف ساکن
 واقع شود خواه ما قبلش متحرک باشد یا ساکن
 مثل اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ
 مثل اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ و اللّٰهُ

باشد و ما بعد از متحرك مثل فَيْحَاءُ وَ ذِيَابَةٌ الْجَوْشَنُ
اَيْنًا حَكَوْخَدُوْ فَعْلُوْهُ زِيَاكَهُ جَمِيعًا بَعْضًا مَخْتَلَفًا
خَوْتَدُ مَكَرَبِيْنُ كَبِيْرُ بَعْضًا مَشْبَعًا خَوْتَدُ بَعْضًا بَوْدُوْ
بَلَا اِسْتَبَانِيْنُ بِرُوْ قَسْمُ اسْتَفِقُ كَمُخْتَلَفُ مَنَفِقُ اَسْتَفِقُ اَسْتَفِقُ
بَعْدَ اَنْهَا كَمَا كُنْ اَوْ تَعْرِفُ مَا قَبْلَهُ جَمِيعًا مَخْتَلَفًا
وَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَخْتَلَفًا فِيْ اَسْمَاءِ اَنْ يَأْتِيَ مَا يَأْتِي مَا يَأْتِي
مُتَحَرِّكٌ مَثَلُ فَيْحَاءُ كَمَا جَمِيعًا قَسْمًا مَخْتَلَفًا خَوْتَدُ مَكَرَبِيْنُ
اَبْنُ كَبِيْرٍ كَمَا كَبِيْرُ مَشْبَعًا خَوْتَدُ بَعْضًا اَمَّا فِيْ مَوَاقِفِهَا
دَرْ فِرْقَانِ حَفْصِيْنِيْنِ بِصَلَاةٍ خَوْتَدُ بَعْضًا يَأْتِي اَنْ
بَعْضُ اَحْكَامِ مَدَّ كُوْنُ دَرْ بَعْضِ الْفَاظِ حَفْصِيْنِيْنِ
مُخَوِّ اَهْدُ بُوْدُ مَثَلُ بُوْدُوْ وَ اَرْجِيْهِ وَ يَرْجُوْهُ اَنْ
دَرْ كَبِيْرٍ

در کتب قرآنت مذکور است بابت ششم در
بیان وقف وان بابت ششم است بر سه فصل
فصل اول در بیان وقف بر اواخر کلمات بدانکه
وقف در لغت بند کردن است و برید است و در اصطلاح
بریدن کلمات است از ما بعد بحالکه ساکن گردانند یا
روم کنند یا اشمام و در لغت حبس است و در
اصطلاح ضعیف گردانیدن اعرابت بر وجهی که
شنونده که نزدیک باشد بشنود و اشمام در لغت
بویا پند است و در اصطلاح بهم ان سرفند
لب است بعد از اسکان حرف چنانکه بپند
در یابد و اشمام بمع در یافتن نشی چنانکه

روم بصر و لیکن اصل در وقف ساکن است
زیر که اخفاست و صریح معنی در حرکات ثلث
جانبیت و روم جابن نباشد مگر در ضم و رفع و
کسره جبر مثل الحمد و هین قبل و ما لیک و هو لا
و در فتح و ضم جابن نباشد اصلا مگر نزد نحو
که جابن است و بعضی جهلا قرآء در فتح و ضم
جابن داشته اند ولیکن خطا کرده اند و اشمام
جابن نباشد مگر در ضم و رفع و فائده وقف
بر روم و اشمام است که سامع از روم و ناظر
از اشمام معلوم کنند که حکمت کلمه است و وقف
بر آن کلمه کرده شده است چه چون است و باید
تر

دانست که روم و اشمام جابن نیست در سه جزئی
اول در قاء ثابت زیرا که وقفان بها است
و اعراض عارضه قاهره جاکه بنا در آن تو
و کسی وقف بر هم کند یعنی بنا روم و اشما
نزدان کس جابن خواهد بود در ضم در
حکمت عارضه مثل قل ادعوا و تم اللیل و قل
افحی و اخرا ان شأنک زیرا که در اهل
ساکت و بسبب التقاء ساکنین در روی
اول و بسبب ثقل در روی آخر حرکت غما
شوق سیوس میم جمع مثل انهم و بهم زیرا که
در اصل در هم جمع ساکن است و ضم عارض

او میشود در بعضی صلوات بود بقرائت بعضی
در وصل اگر چنانچه بعد از وی ساکن
بباید که اگر ساکن نباید با اتفاق متحرک خواهد
شد بحکمت غار ضریحیت دفع التقاء ساکنین
اقاد درهای ضمیر مثل ایته و بیته و التبتا
و علیته خلاف کرده اند مثل الجعری و
که درهای ضمیر و اشمام نرد او مطلقا
جایز است و بعضی گفته اند که مطلقا جایز
نیست و بعضی تقصیل کرده اند بآنکه در
مضموی که ماقبلش مضموی باشد یا و در
مثلا جمله واتوه و ضرره و درهای مکی

که ماقبلش

که ماقبلش مکی باشد یا پای ساکن مثل بیته
وفیه و علیته و اشمام هر دو جایز
باشد و در غیر اینها جایز باشد و بعضی مثل
سبط خباط تقصیل کرده بآنکه اگر ماقبلهای
ضمیر ساکن است دوم و اشمام جایز است
مثل منه و بی و صا حباب طبعی قول اول
و سبوق او رده فصل در دنیا و وقف بر حفظ
بدانکه حرف تار و غیض حد که وقف کند بر کلام
قرآن جهت تفسیر یا احتیاطی اطلاع بر قواعد خطی آن
اگر چه بیان کلام وقف نباشد باینکه سه مصحح وقف کند
مگر هیچ جماعتی مثل این کثیر و بی محقق

وقف ایشان بر رسم نیت پس لاجرم باید دانست
که در مصحف از تاء تائینت و مقطوع و وصل
و ابن فضل مشتمل است بر دو بحث بحاشی
در تاء تائینت بدانکه اسمائیکه در ایشان
در مصحف تاء دراز نوشته است پستی
لفظ است یکی رحمت در هفت موضع بر حنی
و رحمت الله در بقره و این رحمت الله قریب
در اعراف و رحمت الله و بر کانه در هوی
و ذکر رحمت ربك در مریم و الحی انا و رحمت الله
در مریم و هم یسئرون رحمت ربك و رحمت
ربك چهره در در سوره نضرف دویم
نور

نعت در یا زده موضع نعت الله علیکم و ما انزل
در بقره نعت الله علیکم اذ کنتم ذوال عملان
نعت الله علیکم اذ هم در مائده نعت الله
کفراً و نعت الله لا تخصها هر دو در ابراهیم
و بنیت الله هم بکفرون و یعرفون نعت الله
و اشکر و نعمة الله هسته در خال است و فی
البحرین نعت الله در لقمان و اذ کسوا نعمة الله
علیکم در فاطر و بنیت ربك در طور سین
امرات در هر جا که مضاف بشود و
هفت موضع است امرات عمران در آل عمران
وامرات العزیزین در آل عمران و امرات العزیزین

هر دو در یوسف و امراوت فرعون در قصص
وامراوت نوح و امراوت لوط و امراوت فرعون همد
در تحريم چهرها و مرگت در پنج موضع كلمت
ذيك صيد قادر انعام و تمت كلمت مرتك
الحق و اعرف و كلمت ذيك على الدين
و كلمت ذيك لا يؤمنون هردو در نبي
و حقت كلمه در غار و ليكن در روم
يونس و در غار اختلا كه اند پنج سنت
در پنج موضع سنت الاولين در انفال الا
سنت الاولين و سنت الله قبلك و
سنت الله تحويك هر سه در فاطر سنت

التي

التي در غافر ستم لعنت در دو موضع لعنت الله
على الكافرين ذال عمران ان لعنت الله عليهم
در نور هفتم معصيت نبي در دو موضع
معصيت السجود و اذا جاؤك و معصيت النبي
و تاجوهرد و در قد سمع الله هتتم
بقيت الله در يك موضع بقيت الله خير لكم
در هود هم قرئت نبي در يك موضع
قرئت عبيد در قصص هم فطرت نبي در
يك موضع فطرت الله در روم يا زعم
شجرت نبي در يك موضع شجرت الزقوم در
رخان در و انهم جنت نبي در يك موضع

جَنَّتْ نَعِيمٌ دَرِ وَاقِعِ سَبْرٍ دَعْمِ ابْنَتِ نَهْنِ دَرِ
 بِكَ مَوْضِعِ ابْنَتِ عَمْرَانَ دَرِ مَحْرَمِ جِهَانِ دَهْمِ
 ائْتِ دَرِ مَوْضِعِ ائْتِ لِلسَّائِلِينَ دَرِ يَوْسُفِ
 ائْتِ مِّنْ رَبِّهِ دَرِ عُنُقِ بَانِزِ دَعْمِ يَا اَبَتِ
 دَرِ هَرَجَاكِهِ وَاقِعِ شَوْخِ شَانِزِ دَعْمِ ذَاتِ دَرِ
 هَرَجَاكِهِ وَاقِعِ شَوْخِ ذَاتِ بَهْمِ دَرِ مَعْلَمِ
 ذَاتِ التَّوَكُّلِ وَبِذَاتِ الصُّدُورِ وَذَاتِ
 الْبُرُوجِ هَفْدِهِمْ بَيْتُ دَرِ مَوْضِعِ فَرَمِ عَلِ
 بَيْتِ مَنَّهُ دَرِ فَاطِرِ حَيْدَرِ غَرَفِ دَرِ دَرِ
 مَوْضِعِ فِي الْعُرْفَاتِ اَمِنُوقِ دَرِ سَبَاغِ نَرِ دَعْمِ
 ثَمَرَتْ دَرِ مَوْضِعِ مِّنْ ثَمَرَاتِ مِّنْ اَكْمَالِهَا

در فضل

در فضلت بَيْتِمْ جَمَالَتِ نَهْنِ دَرِ مَوْضِعِ جَاهِ
 صَفْرُ دَرِ الْمُرْسَلَاتِ بَيْتِمْ بِكُمْ الْاَلَاتِ دَرِ دَرِ
 مَوْضِعِ اَنْرَابِمْ الْاَلَاتِ وَالْعَزْزِ دَرِ دَرِ الْجَمِ
 بَيْتِ دَرِ مَوْضِعِ هَيْهَادِ دَرِ مَوْضِعِ هَيْهَلَتْ
 لِيَا تَوْعِدُونَ دَرِ مَوْضِعِ بَيْتِ سَمْعَانِ
 دَرِ مَوْضِعِ وَالْقَوِيُّ فِي عِبَادِ الْجَبِّ وَ
 يَجْعَلُونَ فِي غِيَابِ الْجَبِّ هَرِدِ دَرِ يَوْسُفِ
 بَيْتِ جِهَانِ صِرَالَاتِ دَرِ مَوْضِعِ لَدِكْ
 حَبْنِ مَنَاصِرِ دَرِ مَوْضِعِ بَيْتِمْ مَرَضَاتِ
 جِهَانِ مَوْضِعِ نَفْسَهُ اَبْتِغَاءَ مَرَضَاتِ الْاَلِ
 هَرِدِ دَرِ بَقْرَةِ وَمَنْ يَهْجُلْ بِبِغَاءِ مَرَضَاتِ

در بناء و بتبعی مرصا لک از واجک در بحر
 بحر دویم در مقطوع و موصل بدانکه
 هر کلمه که در حرف یا بیشتر بود اصل اشکله
 متصل بود از کلمه که بعد از آنست خواه
 این کلمه حرف بود یا فعل یا اسم مکرر الف
 تعریف و پاؤنداء و هاء تثنیه و ضمیر مفصل
 و حرف مقطعات مثل الارض و یا آدم
 و هو لاء و ضربا و ال مکرر چنانکه در صحن
 امام نوشته اند که در این شش ششم
 موصل نویسند هر یک از السببی و از مقطوع
 عات آنچه ذکر کرد اند بیست و شش است

اول این بنا

اول که این ما هر جا که واقع شود مقطوع است
 مکرر اینها تکرار افتم وجه الله ذکر بقرة و اینها تکرار
 در محل که این هر دو باتفاق موصلند و قادر
 اینها تکرار نواید که المومنین در نشاء و اینها تکرار
 قبل و ن در شعر آ و اینها تکرار در اخر خلا
 کرد اند لکن در نشاء در بیشتر مصاحف مقطوع
 دویم چنانما هر جا که واقع شود مقطوع است بنا
 سیم لبس ما مقطوع در بیچ موضع لبس ما تکرار
 در بقرة و لبس ما کانو یعملون و لبس ما کانو
 یصنعون و لبس ما کانو یعملون و لبس ما کانو

هر چهار در مانند چهار حجر بشر ما هرجا
که واقع شود حصولت مکر قبل بشر ما
یا امر که در بقره که در اکثر مصاحف
مقطوعت پس بشر ما مقطوعت در بعضی
فبشر ما بشر و تان ال عمران مکر قبل ضعف
ششم کل فامقطوعت در پنج موضع کل ما سا
لتمو در ابراهیم و کل ما ذاق در سوره
نسا و کل ما دخلت در اعراف و کل ما جائت
امه در مؤمنون و کل ما القی در ملک
ولیکن در سوره ابراهیم بلا خلاف
و در باقی مع الخلف ما مشهور در این

چهار وصلت هفت مراتب ما بمنزه مکسود
و نون مشدده مقطوعت در دو موضع
ای ما تو عد و ن لای در انعام و ای
ما عند الله هو خیر و لکم در محل
ولکن در محل در بعضی مصاحف است
هشتم مراتب ما بفتح الهی و نون مشدده
مقطوعت در سه موضع آن ما تو عد و
من دونه در حج و لقمان و آن ما غنم
در انفال و لیکن در انفال در اکثر مصاحف
موصولت نهم این ما بکسر ه و نون سنا
مکتوبت در جمیع قرآن بغیر نون مکر در

يك موضع كه ان ما نربك در عدد
مكتوبت نون وهم ام من در چهار
مقطوعت ام من بكون عليهم در سنا
ام من اسر در توبه ام من خلقنا
والصفا ام من باني امنا در فضلت
بنمادريان در موضع مقطوعت بنماهنا
امين در شعراء بكخالف و در
مع الخالف مكرانكه جمود بنمادريان
اند و ان دانست فضا فعلن في انفسهن
من معروفي در بقره و نبلونكم فيما اتبكم
در مائد و فيها اوحى و فيما اتبكم هر دو

در انما

در انعام و فيما اسنت در انبياء و فيما افتم
در نور و في ما در قنانه در روم و في ما
هم فبه و في ما كاتوا فيه هر دو در مريم
و في ما الا لعلمني در واقعه در انهم
من ما مقطوعت در سده موضع من ما
ملك در سنا و من ما ملك در روم
و من ما در قنانه در منافقون و لكن در
منافقون خالفست سترهم عن مادريك
موضع مقطوعت عن ما نضواد در اعراف
چهارم عن من در دو موضع مقطوعت
عن من بسا در روم و عن من تولى در النجم

بِأَنزِلِهِمْ إِنَّ لَا يَهْمُهُ مَفْتُوحٌ وَنُونَ كَسْبٌ
در بیان ده موضع مقطوع حقیق علی آن
لَا أَقُولُ وَإِنَّ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ
إِلَّا الْحَقُّ هَرِدٌ وَدِرَاعُ عَرَفٍ وَإِنَّ لَا مَلْجَأَ
دِرْتُوبَةً وَإِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَإِنَّ لَا
تَعْبُدُ إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ هَرِدٌ
دِرْهُوٌّ وَإِنَّ لَا تَشْرِكُ بِي شَيْئًا
حَجٌّ وَإِنَّ لَا تَعْبُدُ وَالشَّيْطَانُ دِرْهُوٌّ
وَإِنَّ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ دِرْهُوٌّ
وَإِنَّ لَا تَشْرِكُنَّ بِاللَّهِ دِرْمِمْهَةٌ وَإِنَّ
لَا يَدُ خُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ دِرْهُوٌّ وَإِنَّ

لا اله الا

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ دِرَانِبِيٌّ وَلَكِنْ دِرَانِبِيٌّ خَالَفَتْ
أَمَّا دِرَاكُشْرٌ مَصَاحِفٌ مَقْطُوعَةٌ شَانِزْدِهِمْ
إِنَّ لَنْ دِرْجَمِيعٌ قَرَانٌ بِنُونَ مَكْتُوبٌ بَسْتٌ مَكْرٌ
دِرَانٌ لَنْ تَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا دِرْكَهْفٌ
وَإِنَّ لَنْ تَجْمَعُ عِظَامَهُ دِرْ قِيَامَهُ كَسْبٌ
هَرِدٌ وَبِلَا نُونَ مَكْتُوبٌ بِاتِّفَاقٍ هَفْهَفٌ
إِنَّ لَمْ يَهْمُهُ مَكْسُورٌ دِرْجَمِيعٌ قَرَانٌ بِنُونَ مَكْتُوبٌ
مَكْرٌ فَالْمُ تَجْمَعُ الْكَمُّ دِرْهُوٌّ مَكْرٌ بِلَا نُونَ مَكْتُوبٌ
بِاتِّفَاقٍ فَالْمُ تَجْمَعُ الْكَمُّ دِرْ قِصَصٌ دِرْ كَسْرٍ
مَصَاحِفٌ بِنُونَ مَكْتُوبٌ هَفْهَفٌ هَفْهَفٌ إِنَّ لَمْ
يَفْتَحُ الْهَمْزُ دِرْجَمِيعٌ قَرَانٌ بِنُونَ مَكْتُوبٌ بَسْتٌ

مثل ان لم يكن ان لم يده احد فونهم
 ليكامل در جمع قران مقطوعت مكر در
 چهار موضع كه موصوت ليكامل خزنوا على
 ما فاتكم ذوال عمران وليكامل يعلم در حج
 وليكامل يكون عليك حج در احزاب وليكامل
 تاسوا در حد يد ولكن ذوال عمران
 در بعضی مصاحف بقطع نوشتند انهم
 يومهم در جمع قران موصوت مكر در دو
 موضع كه مقطوعت يومهم بار زون در
 غافر يومهم على النار يقشون در والذات
 بيستم ابن امي قولي قال ابن امي در اعرف

مقطوع

مقطوعت و در طه موصول يعق بياند
 و همزه ام بصوت او است يبنوم بيت
 قال بدانكه لام جاره از مجرور در سها
 موضع مقطوعت قال هو لا القوي در
 بناء و قال هذا الكتاب في ركع و قال
 هذا الرسول في فرقان قال الذين
 كفروا در معارج و در نبي موصول
 بيت ستم و لات حبي مناصر در
 در اكثر مصاحف مقطوعت و در بعضی
 موصول يعق قال لات عجا حبي مناصر
 و فائده در دانش موصول و مقطوع

استکه در مقطوع دو وقف توان کرد
 در آخر کلمه وقفی در هر موصول یک وقف
 آخر کلمه دوم بدانکه هر آنچه بعد گویند است
 هر دو موصول نویسد مثل عم و عم و مکان
 اگر چه کسانی وقف بخواهند و ابو عمر و
 و الا یجد و در فعل اگر چه کسانی وقف
 بخواهند و ابتدا با سجد و از آنجا که حرف
 از حرف نداشت فصلی بود در باب احکام
 وقف است بدانکه چون قایم باشد بقصر تمام شود
 یا نه از آن جهت که در خود لاجرا و اختیار
 باید کردن از برای تقصیر است و بعضی است
 بعد

بعد از آن نامعانی و آنچه از قرآن اخذ و تقصیر
 محفوظ نماید و خواننده و شنونده از آن
 محفوظ کردند و امته اقسام و وقف بسیار
 آورده اند اما شیخ جزیری و سر زکریا و
 بر دو قسم است اختیاری و اضطراری
 زیرا که در حال وقف کلام تمام است یا
 ناقص و اختیاری دو قسم اضطراری
 اما اختیاری آنکه کلام تمام باشد یا
 نیست که تعلق با ما بعد دارد از جهت
 لفظ و معنی یا ندارد پس اگر اصل تعلق
 با ما بعد ندارد از آنجا که گویند زیرا که

مخزن در وی تمام شده است و این وقف
در سر و سوابه میباشد مثل وقف بن
مَالِكِ بْنِ الدَّيْنِ وابتدا ان اِيَّاكَ بَعْدُ
ووقف بر اَوْلَادِكَ هُمُ الْمَفْلُوحُونَ وابتدا
اِنَّ الدَّيْنَ كَفَرُوا وگاه هست که در میان
آیه نیز میباشد مثل وقف بر لِقْدِ اضْلَلَنِي
عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ اِنْ جَاءَنِي وابتدا ان كَانَ
الشَّيْطَانُ حَذُوًّا وَاكْرَمُ كَلَامٍ تَعْلُقُ بِمَا
دارد از جهت معنی نزل و وقف کافی نیست
زیرا که وقف در وی بسند است ابتدا
ان ما بعد و جایز است و این وقف

نیز در سر و سوابه میباشد و غیر ان مثل
وقف بر مَائِرَتِ قَنَاهُمْ يُفْقُونَ وابتدا ان
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ وَاكْرَمُ تَعْلُقُ بِمَا بَعْدَ وَتَر
کلام از جهت لفظ انرا و وقف حسن گویند
زیرا که فی نفس الامر وقف در این حسن
و مضید است اما در ان جا این نیست ابتدا ان
ما بَعْدَ انْ مَثَلِ ووقف بر الْحَمْدِ لِلَّهِ وابتدا
ان رَبِّ الْعَالَمِينَ مگر آنکه سوابه باشد زیرا
که اگر چه کلام ربط ما بعد دارد لیکن
اهل آراء اختیار و وقف کرده اند بلکه وقف
بر سوابه مطلقا سنه سید المرسلین

انام سالمه منقولست که حضرت رسول ص
در قرائت قطع آیه میگرد و میگوید بسم الله
الرحمن الرحیم و وقف میگرد بدوی پس
ابتدا به الحمد لله رب العالمین میگرد
و وقف مینماید و بر این قیامت الخ سور
و اما وقف اضطرری را وقف قبیل گویند
جهت عدم فائده و این وقف جان
نباشد مگر بضرورت قطع نفس یا اختیار
مثل وقف بر الحمد و وقف بر یوم در
یومهم یا بریندن در غافر و یومهم
على النار در الدار و وقف بر عن

عَنْ مَا نَهَوَادِرَا عَرَفَ اَمَّا اِنْجِهْ شَيْخِ عَبْدِ
السَّيِّدِ دِيَا وَقِفْ اَوْرِدْ وَرْمُونِ وَنُزَعِ
كَرْمِ سَتَلَمَ ظَجَنَ صَرَ لَا اَمَامِمْ
عَلَمَتْ وَقِفْ لَا نَفْسِ بَعِي كَرِيمِ وَقِفْ نَكِدْ
و بِوَصْلِ خَوَانِدِمْ اَسْتَكِدْ مَعْنَى تَعْبِيرِ وَاقِعِ
شَوْجُوْنَ صِلَا لِهْمَا صَحَابَةِ النَّارِ الدِّينِ جَمَلِ
الْعَرْشِ وَاقِطِطْ عَلَمَتْ وَقِفْ مَطْلُوقِ وَقِفْ
بَرِي وَاِبْتَدَا اِنْ اَصَابِعِدِي مَطْلُوقِ اِسْتَكِدْ
جَمَاعَتُهُمْ مَثَلِ وَقِفْ بِرَكْمَةِ يُوْقُوْنَ وَاِبْتَدَا اِنْ
اَوْلَاكَ وَاَمَّا جَمَاعَتِ وَقِفْ اِنْ اَسْتَكِدْ وَقِفْ
وَهُمْ وَصَلِي رَوَابِعِ وَاِبْتَدَا اِنْ اَصَابِعِدِي

جایز ولیکن وقف بهر مثل وقف بلا سبب
 فيه وابتدا از عهد للمتقين واما ان عملا
 وقف مجوی است یعنی اصل روی وصلت ولیکن وقف
 بروی نجات است وابتدا از عابد روی مثل
 وقف اشترى الخیر الدنیا بالآخر
 وابتدا از فک الحقیف واما ص علامت وقف
 مخص است یعنی در وقف مخصی هست بصورت
 طولی کلام مثل وقف بر من کل نبتة کدر الیه
 ان فی خلق السموات والأرض واقع است
 واما الالامت است که وقف بروی نجات
 نیست چونی وقف بهر مبتدا و خبر مثل وقف

برو الدنیا

برالدنیا ووقف بر مشقتی و مشقتی مند مثل وقف بر
 فسجدوا الملائكة کلهم لجمعون وابتدا
 ان کلمة الا ابليس وعلی هذا القیاس مکر
 در روی ساری چنانکه گذشت واما مخصی
 بر این هوو مملکوه هست مخصی باید کرد
 و در مضافه نیت است و انها نیست قفقه
 سرق قلاصل صلیک اما قف حکم
 طاد ارد واما قف و س هر دو علامت
 سکت اند بروی اندک توقف باید کرد
 باقطع اعراب قطع نفس واما قف مقل

ملازم

قيل است كعني وقف جازين است بقول ضعيف
واما قلا عبادت ان قيل لا يعنى وقف
جائز نيت بقول ضعيف واما اصل ضد
وقف است يعنى وقف جائز نيت واما اصلي
علامت الوصول والى است واما كعنى
كذاك است يعنى حاكمه ومنه ما قيل
واست اين را نيت چنانست بدانکه امرش
منه ديگر وضع کرده اند جهت نياغها و نياها
اختلافها اينست هر عجب عب سلب
چون كوفى و بصرى در حضرت اتفاق نمايند
هر در زانسانست و چون اختلاف كنند در
كوفى

كوفى و بصرى در حضرت اتفاق نمايند
هر در زانسانست و چون اختلاف كنند در
همان است كه ^{باشد} يعنى و بصرى و كوفى در آن
بصرى و كوفى اختلاف واقع شوى تب علامت آيد
بصيرت و بجهل علامت آيد غير بصيرت پس بنا بر
اين هر يك در هر مصاحف مبنى پسند ^{باشد}
ند تم هذ العقول بدنى بد اقل لطل الشيخ محمد
اسماعيل بن اخوند ملا عبد الحسين
ابن مرحوم المغفور بحبنت مكان اخوند
ملا محمد بن غفره ^{الاول} و ملا محمد بن ^{الثانى}
محمد و ^{الثالث} في البهائم ^{الاربع} بعد مضى ثلاث ساعات

عند جلي شهر ربيع الأول المبارك على الطاهر الكلبية اثنتا
وعشرون لليلة عند حصول كمال المساء
في سنة الف وثلاثين مائة وعشرون بعد
الجمعة النبوية من شهر ربيع سنة ١٣٢٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لحمده لله رب العالمين والصلوة
للأمر على خير خلقه محمد وآله
وبعد قد قال رسول من قرأ أو حفظ
أربعين حديثاً سماه الله في السماء
ولياً وفي الأرض نقيها ومحبيته الله
مع الصالحين الذين لا خوف عليهم

ولا يخزبون وقال الصلوة عماد الدين فمن
أقامها فقد قام الدين ومن تركها فقد
هدم الدين وقال من ترك الصلوة
أو تعمد القبح التار ثمانين حقباً الحقب
ثمانين سنة وقال عجبا بالصلوة قبل
الوقت وعجبا بالصدق قبل البك وقال
من اتفق درهما على طلبة العلم فكأنما
اتفق بمثل جبل أحد وقال من صل
صلوة الفجر ثم جلس حتى طلع الشمس
أعطاه الله تعالى سبعين قصراً في الفردوس
من ذهب وفضة وقال من حافظ

عَلَى الصَّلَاةِ الْحَمْدُ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ نَجَاةً مِنَ النَّارِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَغُرًّا وَبُرْهَانًا وَمَنْ لَمْ يَحْفَظْ عَلَى
الصَّلَاةِ الْحَمْدِ لَمْ يَكُنْ لَهُ نَجَاةٌ وَلَا نَفْسٌ وَلَا
بُرْهَانٌ وَلَا إِهْمَانٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقَالَ
مَنْ تَكَلَّمَ بِكَلِمٍ اللَّهُ يُبَاعِدُ الْأَذَانَ يَلْجَأُ
لِسَانُهُ عِنْدَ الْمَوْتِ وَقَالَ الْمَوْمِنُ فِي اللَّحْرِ
كَالسَّمَلِ فِي الْمَاءِ وَالْمُنَافِقُ فِيهِ كَالطَّرِ
فِي الْقَفْرِ وَقَالَ مَنْ بَنَى مَسْجِدًا لِلَّهِ
بَنَى اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ سَبْعِينَ قَصْرًا وَقَالَ
مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ
وَقَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ

دَرَّةٌ مِنَ الْكِبَرِ وَلَا يَبْقَى فِي النَّارِ مَنْ كُنَّ
فِي قَلْبِهِ ذُرَّةٌ مِنَ الْإِيمَانِ وَقَالَ مَنْ قَتَلَ
حَيَّةً فَكَأَنَّهَا قَتَلَ كَانِيرًا وَقَالَ مَنْ أَذَى
مُؤْمِنًا بِغَيْرِ حَقٍّ فَكَأَنَّهَا كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَالْمَدِينَةَ وَالْبَيْتَ الْمَعْمُورَ وَقَالَ مَنْ
أَكْرَمَ غُرْبًا فِي غُرْبَتِهِ فَقَدْ أَكْرَمَ سَبْعِينَ
نَبِيًّا مَرْسِيًّا وَقَالَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَتَكَلَّمَ
مَعَ اللَّهِ فَلْيَقْرَأِ الْقُرْآنَ وَقَالَ أَهْلُ الْقُرْآنِ
هُوَ أَهْلُ اللَّهِ خَاصَّةً وَقَالَ الْمَسْلُودُ
مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ يَدَيْهِ وَلِسَانِهِ
وَقَالَ مَنْ قَضَى لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ حَاجَتَهُ

في الدنيا قضى الله له اشهر وسبعين سنة
في الآخرة وقال من اكرم الضيف ولو
كان كافرا اكرم الله تعالى قيمته وقال
الذي نام رعة الآخرة وقال الدنيا
سجن المؤمن وجنة الكافر وقال
الدنيا دار الغرور والآخرة دار السوء
وقال خصلتان لا يجتمعان في المؤمن
الجناف وسوق الخلق وقال العلم بلا عمل
كالسحاب بلا مطر والعنف بلا كرم كالنجر
بلا ثمر والفقر بلا صبر كالنهر بلا ماء والاشا
بلا ثوبين كالبيت بلا سقف والمرءة بلا

صلة

حيا كالطعام بلا ملح وقال قوم ديني
باربعة امثيا يعلم العلماء والسحاو الامثا
وعدل الامراء وبعث الفقراء وقال من
تعلم بايامن العلم والاحاديث ولو جد
ولجد كتب الله له اجر سبعين نبيا
وقال من قص شاربه اعطاه الله
اربعة نوري نوري ربي وجهه ونوري جهته
ونوري قلبه ونوري في القيمة وقال من
شرب الماء وهو قائم او شربك وهو
قائم او نعم وهو قاعد ابتلاه الله
ببلاء لا دواء له وقال من غط

عش

بمَشَطٍ مَكْسُورٍ وَكَبَّ بِقِيَامٍ مَقْعُودٍ فَفَتَحَ اللَّهُ لَهُ
شَهَادَةً سَبْعِينَ بَابًا مِنَ الْفَقْرِ وَقَالَ مَنْ بِالْجَمَاعَةِ
كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خَطْوَةٍ ذَاهِبًا وَرَاجِعًا
عَشْرَةَ مِائَةِ عَشْرَةَ مِائَةِ مِائَةٍ وَرَفَعَ لَهُ
عَشْرَ دَرَجَاتٍ وَقَالَ سَلِمُوا عَلَى يَهُودِي
وَالنَّصَارَى وَلَا تَسَلِمُوا عَلَى يَهُودِي أُمَّتِي
فَقَالُوا يَا سُرُّوكَ اللَّهُ مَنْ يَهُودِي لَسْتُكَ
قَالَ مِنَ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْأَذَانَ وَلَا
قَامَةً وَلَمْ يَخْضِرْ الْجَمَاعَةَ وَقَالَ مَنْ أَعَانَ
تَارِكًا الصَّلَاةَ بِقِيَامَةٍ أَوْ بَشْرِيَّةٍ مِنَ الْمَاءِ
فَمَا تَمَاتِكَ الْأَنْبِيَاءُ كَالْأَهْمِ أَوْ كَالْمَمَادِ

وَأَخْرَجَهُمْ خَاتَمًا وَقَالَ مَنْ سَمِعَ فَاحْتَهُ
فَأَنشَاهَا فَهُوَ كَالَّذِي أَتَاهَا وَقَالَ مَنْ تَمَسَّكَ
بِيَدِهِ أَخُو الْمُؤْمِنِ فِي قَرْصٍ وَهُوَ يُقَدِّرُ
فَلَمْ يَفْعَلْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ رَيْحَ الْحَبَّةِ وَقَالَ
مَنْ فَسَّرَ الْقُرْآنَ بِرَأْيِهِ فَلْيَبُؤْ مَقْعَدًا مِنَ النَّارِ
وَقَالَ عَلَى عَالِيهِ لَسْتُكَ إِنْ اللَّهُ جَبَلٌ كَيْفَ
لِلْجَالِ حَيْثُ أَنْ يَكُنْ أَشَدَّ عِيَاءَ عَلَى عَبْدِهِ
وَقَالَ لَصَافِي مَا سَأَلْتُ عَنْ مَكَامٍ إِلَّا خَلَّ
الْعَفْوُ عَنْ ظِلْمِكَ وَصِدْقُكَ مِنْ قِطْعِكَ وَأَعطَا
مِنْ حَرَمِكَ وَقَوْلَ الْحَقِّ وَقَوْلَ عَلَى نَفْسِكَ
عَنْ سَيِّدِ الْبَشَرِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ

اَنْ لَا يَنْفِقَهُ اللهُ عَلَىٰ قَبِيحِ اَعْمَالِهِ وَلَا
 يَشْرَهُ دُعَاؤًا فَلْيَدْعُ بِهَذَا الدُّعَاءِ فِي دُبُرِ
 كُلِّ صَلَاةٍ اَللّٰهُمَّ اِنِّ مَعْفِرَتَكَ اَحْيِي مِنْ
 عَمَلِي وَاِنِّ رَحْمَتَكَ اَسْعَمُ مِنْ دُبْرِي
 اَللّٰهُمَّ اِنْ لَمْ اَكُنْ اَبْلَغَ رَحْمَتِكَ فَرَحْمَتِكَ
 اَهْلَ اَنْ تُبَلِّغَنِي لِاَنْفَاؤِ سَمْعِي كُلِّ شَيْءٍ
 يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَعَنِ الرِّضَا عَنْ
 اَبَائِهِ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ وَجُوْدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ السُّكَلَبِيِّ
 قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ يَقُوْلُ كَلِمَةً
 لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ حَصِيْبِي مَنْ قَاَهَا
 دَخَلَ فِي حَصِيْبِي وَمَنْ دَخَلَ فِي حَصِيْبِي

الآن

اَمِيْنَ مِنْ عَدَاوِي وِفِي بَعْضِ الرُّوَايَاتِ قَالَ
 الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي اٰخِرِ هَذَا الْحَدِيثِ يَسْطَرُّهَا
 وَشُرُوطُهَا وَاَنَا مِنْ شُرُوطِهَا تَمَّ الْاِسْرَافِي
 وَفَقْنَا اللهُ تَعَالَىٰ بِحِفْظِهَا
 وَضَبْطِهَا وَالْعَمَلُ بِمَقْتَضِهَا
 اَمِيْنَ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ
 بِحَمْدِ صَلَّى اللهُ
 عَلَيْهِ وَآلِهِ الطَّيِّبِيْنَ
 الطَّاهِرِيْنَ

صحة عمل العالمين بعد هذا

الآن بمعنى من حفظ اربعين حديثاً دخل الجنة وراى جنته

ثبت فناده قال بعد لبسها والحمد اما الاعمال
 بالذات ولكل امر ما نوف تفكر ساعة
 خير من عبادت ستين سنة تفكرا
 وخصايات ولا تتفكروا في اذاب الله
 للجول وراحة والشهوات انه حرم ما لم يؤمن
 كرمه معه الصبح مفتاح الفرج ايت الله
 حجب الشجاع ولو بقناصية ايت الله
 حجب معالي الامور ويغفر سفناتها
 افا وبقيا امي برا من التكليف
 التكليف شوق فانه لا يدوم رب
 صائم ليل له من الصيام الا لجمع العظم

اذ ابراه

اذا اراد الله بقوم خيرا مطرهم بالليل شمسهم
 بالنهار ائما المؤمنون اخوة و دعوة العبد
 مقربة بالاجابة لا تقذوا جارك
 بخار قد رحمة من رغبنا تزدحبا النيا
 لطف الايمان نضفان نضف صبر
 ونضف شكر وقال المستحقر من عني
 كتم ومات فهو شهيد الشاب شعبه
 من الجن الدنيا ساعة فاجعلها
 طاعة قال داود له خلقت الخلق
 يا رب قال كنت كنت حقا
 فاحيت ان اعرض خلقت الخلق

لِكَيْ أَعْرِفَ فَضْلَ الْعَالِمِ عَلَى الْعَالِيَا
كَفَضَائِي عَلَى الَّذِينَ رَجَلْتُنِي أُمَّتِي
مَنْ بَلَغَ أَنْ يَجِيئَ وَلَهُ يَأْخُذُ الْعَسَافُ قَدْ
عَصَى لِكُلِّ مَلِكٍ خَزَائِنَتِي وَخَزَائِنَتِي
فِي الْأَرْضِ قَدْ عَبَدَ الْمُؤْمِنُ عَدَدُكَ
سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَتِي سَنَةً
الدُّنْيَا مِنْ عِدَّةِ الْآخِرَةِ الدُّنْيَا مَطْرَةٌ
فَاعْبُرْهَا وَلَا تَعْمُرْهَا مَشْهُوَةٌ لَا
يَشْبَعُ مَشْهُوَةُ الْعَالِمِ وَمَشْهُوَةُ الْمَالِ صَلَاقُ
السَّبْعِ كَمَا تَلَقَى السَّكْرَانِ مَا لَمْ يَخُذِ اللَّهُ
وَلِيًّا جَاهِدَكَ طَالِبَ الْعَالِمِ بَيْنَ جِهَالِ

كَلِمَاتٍ بَيْنَ الْأَمْوَاتِ حُبُّ الدُّنْيَا
رَأْسُ كُلِّ حَظِيئَةٍ تَرَكْتُ الدُّنْيَا رَأْسُ
كُلِّ عَيْبٍ عَنِ الدُّنْيَا بِالْمَالِ وَعَنِ الْآخِرَةِ
بِالْأَعْمَالِ نَوْمُ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ الْكَاسِبِ
حَبِيبِ اللَّهِ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ بَيْنَ الْأَصْبَحِيِّينَ مِنْ
أَصَابِعِ الرَّجْمِ يُقَلِّبُهَا كَيْفَ يَشَاءُ الْبَيْتَةُ
عَلَى الْمُدْعَى وَالْمُهَيَّبُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ
صَدَقَ كَلِمَةُ جِنَانِ امِيرٍ

لَوْ كَفَّفَ الْعَطَاءُ مَا أَنْزَلْتُ يَقِينًا النَّاسُ
فِي أُمَّةٍ فَإِنَّمَا تَوَالَتِهَا النَّاسُ زَمَانُهُمْ
أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِأَبَائِهِمْ رَبِّ رَجُلًا يُؤَدِّي

إِلَى الْحَرَامِ رَبَّارِجَ يُؤْتِي إِلَى الْحَرَامِ رَبَّ
 طَمَعٌ كَاذِبٌ الْحَاسِدُ مُعْتَاذٌ عَلَى مَنْ لَا يَبْتَ
 لَهُ الْبَغْيُ سَائِقٌ إِلَى الْخَيْرِ فِي كُلِّ جُرْعَةٍ شَرَفُهُ
 وَمَعَ كُلِّ أَكْلَةٍ غَضَبُهُ مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْعَوِيْبِ
 لَمْ تَنْجُ إِذَا ضَلَّتْ الْمَقَادِيْرُ ضَلَّتِ الدَّابِرُ
 إِذَا حَلَّ الْقَدْرُ بَطَلَ الْخَيْرُ الْإِحْسَانُ
 يَقْطَعُ اللِّسَانَ الشَّرْفُ بِالْفَضْلِ وَالْأَدَبُ
 لَا بِالْأَصْلِ وَالنَّسَبُ أَكْرَمُ النَّسَبِ حَسَنُ الْخَلْقِ
 أَفْقَرُ الْفَقْرِ الْحَقُّ أَوْ حَسْرَةُ الْوَحْشَةِ الْحَقُّ
 أَخْفَى الْغَيْبِ الْعَقْلُ الطَّامِعُ فِي وَثَاقِ الدُّنْيَا
 أَحَدٌ سَرَى إِفْقَارَ الْبَغِيْمِ فَمَا كَلَّ شَارِبٌ بِمِرْوَةٍ

الأثر

أَكْرَمُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ حَيْثُ بُرُوقُ الْإِجْتِمَاعِ
 مَنْ أَوْحَتْ عِيَانُهُ قَلْبَ حَيَاؤِهِ وَبَدَى
 لِسَانُهُ السَّعِيدُ مَنْ وَعَظَ بَعِيْرُهُ بِالْحِكْمَةِ
 ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ أَكْرَمُ جَامِعِ الْمَثَالِ الْعَبِيْرُ
 الْفَنَاءَةُ كَثْرًا لَا يَهْفَى لِإِغْنَامِ النَّاسِ
 وَلَا فَرَمَعَ الْفُحْ الْجَبَلُ لِأَبَدٍ خُلِجَتِ
 وَلَوْ كَانَ عَابِدًا وَالسَّخِي لَأَبَدٍ خُلِجَتِ
 وَلَوْ كَانَ فَاسِقًا خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ
 النَّاسَ وَسِرُّ النَّاسِ مَنْ يَصُرُّ النَّاسَ
 كَثْرَةُ الْوَفَاةِ بِنِقَاطٍ وَكَثْرَةُ الْخُلَافِ
 سِقَاطُ رَبِّهِ إِذَا مَلَقْتُمْ

فأمرنا

فَنَاجِرُكَ اللهُ بِالْقَدِّ مِنَ الْإِنِّ عَوْدَهُ
 كَفَّتْ أَعْضَاؤُهُ رَبِّ سَاعٍ فِيهَا بَصُرُ
 لَا سَكَلَ عَلَى الْمَنِيِّ فَانْهَابُ بَضَائِعِ النَّوْكََا الْبَيَّا
 حُرُّو الْحَبَاءُ عَبْدُ بَشَرٌ مَا لِي الْجُنْدِ عِمَارِثِ
 أَوْ رَبِّ مِنْ عَذَابِ لِسَانِهِ كَثُرَ إِخْوَانُهُ
 لَا تَنْظُرُ إِلَى مَنْ قَالَ وَأَنْظُرُ إِلَى مَا قَالَ
 لِلْجَمْعِ عِنْدَ الْبِدَاةِ تَمَامٌ لِلْجَمْعِ لِأَطْفَعُ
 الْبَغْيَ الْإِبْرِيَّ مَعَ الشَّخِّ كَفَى بِالْطَفْرِ شَفِيعًا
 لِلذَّنْبِ لَا تَنَامُ مَعَ الْكَبْرِ لِأَصِحَّ مَعَ النَّهْمِ
 لَا شَرَفَ مَعَ سُوءِ الْإِتِّبِ الْإِدْبِ صَوْرَةُ
 الْعِقْلِ الْقَلْبُ إِذَا كَرِهَ عَمَى لِأَحْبَابِ الْعَرِيِّ

مِنْ لَأَسْتَأْسَافِلُهُ صَبِيحًا أَحَالِيهِ لَا
 إِجْتِمَاعَ لِقُصْرِ الْأَرْحَاءِ مَعَ الْحَدِّ لَا
 مَحْدَةً مَعَ مَرَاةٍ لَا سُودَ مَعَ الْإِنْتِقَامِ لَا
 زِيَادَةَ مَعَ عَارِيهِ لِأَصْلِحَ مَعَ تَرْكِ
 الْمُنْشُورَةِ لِأَمْرُؤَةٍ مَعَ كَذْبِ لِيَانِ
 الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ الْمَرْءُ عَدُوٌّ لِمَا جَاهِلُهُ
 وَحَمْدُ اللَّهِ أَمْرٌ عَرَفَ قَدْرَهُ وَلَهُ يَتَعَدَّى طَوْقُ
 إِعَادَةِ الْأَعْتِدَالِ تَذَكُّرُ لِلذَّنْبِ نَفْسٌ تَنْظُرُ
 أَعْتَبِي الْعَدَاوَةَ شُغْلُ شَاغِلِ قَلْبِ الْأَحَقِّ
 فِيهِدِ لَا كَرَمًا عَرَفْتِ مَنَاقِي لِأَشْرَفِ أَعْلَى
 مِنَ الْإِسْلَامِ لِأَمْعَقِ الْحَسَنِ مِنَ الْوَدْعِ

لا شفيع انجح من التوبه لا داء اعلى من الجهل
 اذا وصلت اليكم اطراف النعم فلا تنفروا انصاها
 بقلة الشكر اذا قدرت على عدوك فاجعل
 العفو عند شكر القدرة عليه اللهم اعف
 ذمات الاحياء وسقطات الالفاظ وشهوات
 الجنان وهفوات اللسان هذا الكلام
 منسوب الى ابي ابراهيم بن علي بن ابي طالب
 وجدع انفٍ وقطع كفٍ وقلع ضريرٍ وسخط
 بغيٍ وثقل دينٍ وقلع عيني وقرع نفسي
 وحل بجرٍ وجوع شهرٍ ودف ظهروا على الجبس
 وحمل عاصري ولدع نارٍ وبيع داسٍ ببيع فلسٍ

وقوت قدي وحول بردي وبيع جلدٍ بغير شمسٍ هون
 مزود قفني ببارٍ تراك حجابهُ بعينٍ ابدٍ
 باين ادم كل يوم ينقص عن عمرك وانت لا تدري
 وباني كل يوم رزقك وانت لا تحمد فك بالقليل
 تقنع ولا بالكثير شبع باين ادم ما من تجر
 جد يدٍ الا وبانك من عندى رزقك
 وما من ليلتي جد يدٍ الا وباني الملكة
 من عندك بعمل قبيح تاكل رزقي وتغني
 وانت تدعوني واسئلك خفي اليك نالي
 ومترك الى صاعد فنع المولى انا في العبد
 انت تسألني فاعطيتك واسئرك سؤتي

بعد سؤالي في ربيحة بعد ثبوتها فاصحى منك ولا
 تسخى في وتساخي وتذكر غيبي وتخاف الناس
 وتامني وتخاف مشهوره ونامن عضيبي
 السورة الخامسة بابن آدم لا تكن من ظموي
 التوبة بطي الامل وجرى الاخرة بععمل
 نقول قول الزاهد بن وعمل عمل المناقبة
 ان اعطى له ثقتع وان منع لم نصبر بالخير
 ولا يفعله وينهى عن الشر ولا ينتهي عنه
 وجب الصلح بين وليهم ويغضو المدينين
 وهو منهم بابن آدم ما يوحى يد الا والاخر
 بخاطبك وبقول بابن آدم ثمسي على ظهري

ومضك في بطني بابن آدم تدنّب على ظهري
 وتدنّب في بطني بابن آدم انا بيت الوجد
 وانا بيت الحشدة وانا بيت الظلمة وانا
 بيت الهوى وانا بيت العقاب والحيا فاعزني
 ولا تحزني السورة السادسة بابن آدم ما
 خلقتكم لا سنكتي بكم ولا لا سن بكم
 من وحشة ولا لا استعيبكم على امرجبت
 عنه ولا الاحل منقعة ولا لا دفع مضرة
 بل خلقتكم لتعبد طوبك وتشكر وتجزئك
 وتسبحني بكرة واصبك ولوات اولكم واخركم
 وحبتكم وصبتكم وصغركم وكبركم وركبكم

وَعِبِيدِكُمْ وَإِسْنِكُمْ وَجَنَّتُمْ اجْتَمَعَتْ عَلَى طَائِفٍ
 مَا نَزَلَ فِيهِ لَكُمْ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ وَلَوْ أَنَّ أَوْلَادَكُمْ
 وَأَخْرَجْتُمْ وَجِبْتَكُمْ وَمِيتَكُمْ وَصَغَرْتُمْ وَكَبُرْتُمْ وَحَرَمْتُمْ
 وَعِبِيدَكُمْ وَإِسْنَكُمْ وَجَنَّتُمْ اجْتَمَعَتْ عَلَى عَصِيْبَةٍ
 مَا نَفَضَ ذَلِكَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فَكُلُّ شَيْءٍ
 هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ وَأُخْفِتُمْ مِنَ النَّارِ كَظَمْتُمْ
 مِنَ الْفَقْرِ لَا غِنِيَّكُمْ وَلَوْ رَغِبْتُمْ فِي الْجَنَّةِ كَمَا تَنْتَوْنَ
 فِي الدُّنْيَا لَا سَعْدَ نَكْمٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا يَهْتَوِي
 قَلُوبَكُمْ فِي الدُّنْيَا فَإِنَّ زَوَالَهَا فِي
 السُّبْحِ السَّاعَةِ بَابِنِ أَمْرٍ طَبَعُوهُ بِقَدْرِهِ
 حَوْجَتُمْ إِلَى وَعَصِيْبَةٍ بِقَدْرِكُمْ عَلَى النَّارِ

وَنَزَلَ إِلَيْهِ بِمَا بَدَرَ مِنْكُمْ فِيهَا وَلَا تَنْظُرُوا
 إِلَى آجَالِكُمُ الْمَسْخُورَةِ وَإِنْ زَا قَمِ الْحَاضِرَةِ
 وَذُنُوبِكُمُ الْمَسْتُورَةِ السُّورَةُ الثَّامِنَةُ يَا بَنِي
 آدَمَ وَارْتَعِبُوا إِلَى التَّوْبَةِ اغْتَمْتُ عَلَيْكُمْ لَا يَهْتَدُونَ
 السَّبِيلَ إِلَّا بِالذَّلِيلِ فَكُلُّ لَيْسَ لَا يَهْتَدُونَ
 طَرِيقَ الْجَنَّةِ إِلَّا بِالْعِلْمِ وَمَا لَا يَهْتَدُونَ إِلَّا
 بِالْعَيْتِ كَيْدًا لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
 حَيْثُ قَدْ سَبَّ

هذه السورة الخيرة قال الله عز وجل عجب لمن يقين
 بالله كيف يفرح عجب لمن يقين بالله كيف
 يجمع المال وعجب لمن يقين بالفقر كيف

بِحُجَّتِكَ وَبِحُجَّتِ ابْنِ ابْنِ بَزْزَالٍ كَيْفَ تَقْرَأُ
الْبَهَاءُ عَجَبٌ لَنْ يَبْقَى الْآخِرُ وَفِيهَا كَيْفَ
يَسْرَعُ فِي الدُّنْيَا عَجَبٌ لَنْ هُوَ عَالِمٌ بِاللَّسَانِ خَلَقَهُ
بِالْقَلْبِ وَبِحُجَّتِ لَنْ هُوَ مُتَطَهِّرٌ بِمَا غَيْرَ طَاهِرٌ بِالْقَلْبِ
وَإِنْ لَنْ هُوَ مُسْتَعْلَى بِعَيْنِي النَّاسِ وَهُوَ غَافِلٌ عَنْ
عَنْ عَيْنِ نَفْسِهِ وَبِحُجَّتِ لَنْ يَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ
مَطْلَعٌ عَلَيْهِ كَيْفَ يَعْصِيهِ وَبِحُجَّتِ لَنْ يَعْلَمُ أَنَّ عَيْنَهُ
وَحَدُّهُ وَيَدْخُلُ الْقَبْرَ حْدَهُ فِي حَاسِبٍ حْدَهُ كَيْفَ
يَسْأَلُنِي النَّاسُ بِقَوْلِ اللَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
حَقًّا حَقًّا مُحَمَّدٌ عَبْدٌ وَرَسُولٌ السُّؤَالُ الثَّامِنُ
شَهِدْتُ نَفْسِي لِنَفْسِي أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدًا
لَا شَرِيكَ لِي وَحْدًا عَبْدًا وَرَسُولًا صِدْقًا لَمْ

يَرْضَى بِقَضَائِي لَمْ يَصِرْ عَلَيَّ كَيْفَ لَمْ يُسَكَّرْ
عَلَيَّ نَحْلًا لَمْ يَقْنَعْ بِعَطَائِي فَلْيَطْلُبْ رِجَالِي
وَمَنْ أَصْبَحَ حُرًّا عَلَى الدُّنْيَا فَكَأَنَّمَا أَصْبَحَ حُرًّا
عَلَى وَمَنْ أَشْتَكَا مَصِيبَةَ الْغَيْرِي فَقَدْ شَكَا
وَمَنْ دَخَلَ عَلَيَّ غَنِيًّا تَوَاضَعُ لَهُ لِأَجْلِ غِنَايَ
وَهَبْتُ دُنْيِي وَمَنْ نَظَّمَ وَجْهَهُ عَلَيَّ
فِي يَلْبِيٍّ فَكَأَنَّمَا أَحَدٌ دَعَا بِقَائِلِي وَمَنْ كَسَرَ
عَوْدًا عَلَيَّ فَرَمَيْتُ وَكَأَنَّمَا هَدَّ كَعْبِي بِيَدِهِ
وَمَنْ لَمْ يَبَالِغْ مِنْ ابْنِ بَاكُلٍ لَمْ أَبَالِغْ مِنْ آيٍ
بَابِ دَخْلِهِ النَّارَ وَمَنْ لَمْ يَكُنْ فِي الرِّيَاءِ
فِي دُنْيَاهُ فَهُوَ فِي نَفْسَانِ وَمَنْ كَانَ فِي النِّقْصَانِ فَالْتَمَسْ

خَيْرُ لَهُ وَمَنْ عَمِلَ بِمَا عِلْمٌ زِدْتُهُ عَلَيْهِ إِلَى الْعِلْمِ
وَمَنْ طَالَ أَمَلُهُ لَمْ يَخْلُصْ عَمَلُهُ السُّعْيُ الثَّلَاثُ
يَا بَنَ آدَمَ مَنْ قَتَعَ اسْتَعْفُو فَمَنْ تَرَكَ عَلَى حَسَنَاتِهِ
وَمَنْ اجْتَنَبَ لِحَامَ خَلَصَ مِنْهَا وَمَنْ تَرَكَ
الْغَيْبَةَ ظَهَرَتْ سَهْبَةُ الْقُلُوبِ وَمَنْ عَمِلَ
عَنِ النَّاسِ سَلِمَ مِنْهُمْ وَمَنْ قَلَّ كَلَامُهُ كَثُرَ
عَقْلُهُ وَمَنْ رَضِيَ بِالْقَلْبِ فَقَدْ تَوَقَّأَ بِاللَّهِ
عَنْ وَجَلٍ وَمَنْ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ بِالْقَلْبِ
مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِالْقَلْبِ مِنَ
الطَّاعَةِ يَا بَنَ آدَمَ لِمَا تَعْلَمُ لَا تَعْمَلُ فَكَيْفَ
فَكَيْفَ تَطْلُبُ عِنْدَكَ لَا تَعْمَلُ يَا بَنَ آدَمَ إِذَا انْفَتَحَ

عَمَلِكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا فَمَا تَطْلُبُ الْجَنَّةَ السُّعْيُ الرَّابِعُ
يَا بَنَ آدَمَ مَنْ أَصْبَحَ حَرِيصًا عَلَى الدُّنْيَا لَمْ يَنْزِلْ
مِنَ اللَّهِ إِلَّا الْبُعْدُ وَفِي الْآخِرَةِ الْإِكْدُ وَفِي الْآخِرَةِ
الْإِجْهَادُ وَالزَّمَّ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ هَمًّا لَا يَنْقَطِعُ
عِنْدَهُ أَبَدًا وَفَقْرًا لَا يَبَالُغُهُ أَبَدًا وَامِدًّا لَا
يَبْلُغُ مِائَةَ إِلَّا بِالصَّبْرِ عَلَى الْعِبَادَةِ فَتَقَرَّبُوا إِلَى
بِالنَّوَافِلِ وَأَطْلُبُوا رِضًا بِرِضَى الْمَسَاكِينِ
لَا يُفَارِقُهُمْ طَرَفَ عَيْنٍ أَبَدًا وَمَنْ جَاهَدَ
فَأَمَّا جَاهِدْ لِنَفْسِهِ أَيْ اللَّهُ حَفِيٌّ عَنِ
الْعَالَمِينَ يَا مَوْسَى قَوْلَ الْحَقِّ مَا قَوْلُ آتِهِ
مَنْ تَكَلَّمَ عَلَى مَسْكِينٍ حَسَنَةً بَوَّأَ الْفِيهِ

عَلَى سَوِيَّةِ الذِّمَّةِ مَحْتِ أَفْدَامِ النَّاسِ وَمَنْ نَعَصَ
لِهَيْبَتِكَ سَامُ هَيْبَتِكَ سَرَّ بَعِيثٍ مَرٍّ وَمَنْ لَهَا
مُؤْمِنًا فَقَدْ بَارَزَ فِي بِلْمِ أَرِيَّةٍ وَمَنْ أَحَبَّ
مُؤْمِنًا صَاحِبًا مَلَأَ كُفْرًا فِي الدُّنْيَا سِرًّا وَجَنَّةِ
جَهَنَّمَ السُّبْحَانَ السَّعْدِ بِالْعَبِيدِ الدَّانِيَةِ الدُّنْيَا
إِنِّي مَا خَلَقْتُ لَكُمْ الدُّنْيَا لِتَأْكُلُوا فِيهَا سِرًّا
وَلِيَلْسُوا فِيهَا نَيْبًا وَيَعْرِشُوا فِيهَا عَلَى رَأْسِ
كِتَابٍ جَعَلْتُمُوهَا مَحْتِ أَفْدَامِكُمْ وَلِخُدْمِ
الدُّنْيَا وَجَعَلْتُمُوهَا فَوْقَ دُؤُسِكُمْ وَفَعَلْتُمْ بِكُمْ
وَحَقَّقْتُمْ بِبَيْتِي وَالسُّمُّ بِكُمْ وَأَوْحَشْتُمْ بِبَيْتِي
فَلَا أَنْتُمْ عَبِيدٌ أَحْرَارٌ أَبْرَارٌ بِلْعَبِيدِ الدُّنْيَا

افانرا

إِنَّمَا مَثَلُكُمْ كَالْقَبْرِ وَالْحَيَاةُ بِرِي ظَاهِرُهَا
مَلِيحٌ وَبَاطِنُهَا قَبْرٌ يَا بَنِي آدَمَ مَا الْأَيْفَى الصَّبَا
فَوَيْتِ الْبَيْتِ عَنِ الظُّلْمَةِ دَاخِلَةٌ فَلَوْلَا لِكُلِّكُمْ
مَعَ أَفْعَالِكُمُ الرَّبِّ الْعَاشِرُ يَا بَنِي آدَمَ
إِنِّي لَمْ أَخْلُقْتُكُمْ عَبِيدًا لِأَجْعَلَنَّكُمْ سُدًّا أَوْ لَأَنَا
بِعَانِدٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ وَإِنَّمَا لَنْتَ تَالُوا مَعِنْدِي
إِلَّا بِأَصْبِرْ عَلَى مَا تَكْرَهُونَ فِي ظُلْمِ خِيَابِ الصَّبْرِ
عَلَى مَا هِيَ أَسْرَعُ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرِّ النَّارِ قَدًّا
الدُّنْيَا أَسْرَعُ عَلَيْكُمْ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ يَا بَنِي آدَمَ
كَلَامٌ ضَالٌّ الْأَمْنُ هَدْيٌ مِنْهُ وَكَلَامٌ مَرِيضٌ الْأَمْنُ
مَنْ شَفِيئُهُ وَكَلَامٌ فَظٌّ الْأَمْنُ غَنِيئُهُ وَكَلَامٌ

هَالِكِ الْأَمْنِ أَحْبَبْتُهُ وَكَلِمُ نَفْسِي الْأَمْنِ عَصِيْبَةُ
فَوَجَّيْتُ لِيكَ إِحْسَانِي وَلَا تَهْتَكُوا اسْتَانَكُمْ عِنْدَ
مَنْ لَا يَجْفِي عَلَيْهِ أَسْرَارَكُمْ السُّوَالِي الْأَمْرَ عَشْرِينَ
بَابِنِ آدَمَ لَا تَلْعَوُ الْخَالِقِي فَرَجُجُ اللَّعْنَةُ عَلَيْكُمْ
بَابِنِ آدَمَ اسْتَقَامَتِي سَمَوَاتِي فِي الْهَوَى بِالْعَمَدِ
مِنْ أَسْمَانِي وَلَا سَبِّفِي قُلُوبِكُمْ بِالْفَمِ عَطِيَّةِ
مِنْ كَيْدِي يَا أَيُّهَا النَّاسُ كَمَا لَا تَلْعَبُ الْخَالِقِي
فِي الْمَأْكُذِ الْكَلِّ لَا تَعْنِي الْمَوْعِظَةُ لِلْقُلُوبِ
الْقَاسِيَةِ بَابِنِ آدَمَ كَيْفَ لَا يَجْتَبِي الْإِيمَانُ وَلَا
وَلَا الْكَيْسُ الْإِيمَانُ وَلَا تَخَافُونَ الذُّنُوبَ وَلَا
تَقُونَ عَصَبَ الرَّحْمَنِ فَلَوْ لَا مَشَاحِجُ رُكْعِي

وَضَعُ وَبِهَاتِمِ رُكْعِي وَسَبَّاحُ خُشْعٍ جَعَلَتْ السَّمَاءُ
فِيكُمْ حَدَّ بَدَا وَالْأَرْضُ صَفْصَافًا وَاللَّهُ
وَمَا دَاوَلَا أَنْزَلْتُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ قَطْرًا وَلَا
أَنْزَلْتُ لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ حَبَّةً وَأَصَبْتُ عَلَيْكُمْ عَذَابًا
صَبًّا بَابِنِ آدَمَ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَإِنَّكُمْ
لَا تَحْسِنُونَ إِلَّا لِمَنْ أَحْسَنَ إِلَيْكُمْ وَلَنْ تَصِلُوا
إِلَّا لِمَنْ وَصَلَكُمْ وَلَا تَكَلِّمُوا إِلَّا لِمَنْ كَلَّمَكُمْ
وَلَا تَطْعَمُوا إِلَّا لِمَنْ أَطْعَمَكُمْ وَلَا تَكْرَهُوا إِلَّا
لِمَنْ كَرِهَكُمْ فَلَيْسَ لِأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ فَضْلٌ
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ الَّذِينَ
حَبَّتْ لِي مِنَ الْأَنْبِيَاءِ الْبَهْمُ وَيَصِلُونَ لِي مِنَ

قَطَعَهُمْ فَيُعْطُونَ مِنْ أَحْسَنِهِمْ وَالْقَضِيَّةُ مِنْ خَائِمِهِمْ
وَكُلُّهُمُ مِنْ هَاجِرِهِمْ وَأَكْرَمُوا مِنْ هَاهُنَا هُمْ بِأَيْتِمَانِهَا
النَّاسُ إِنَّمَا الدُّنْيَا دَارٌ مِّنْ دَارِ رَبِّكَ وَقَالُوا
مِنَ اللَّامِ لَكَ وَبِهَاجِرِهِمْ مِنْ لَّاهٍ وَبِهَاجِرِهِمْ
مِنَ لَّاهٍ لَكَ وَعَلَيْهَا حَرٌّ مِنْ لَّاهٍ لَكَ
وَبَطَلَتْ شَهْوَتُهُمْ مِنَ لَّاهٍ لَكَ فَمَنْ لَخَدَّ
لَعِينَهُ زَانِكًا حَبِيبًا مِّنْطِيعَةً وَشَهْوَةً فَابْتَدَأَ
فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَحَصَى رَيْبَهُ وَنَسِيَ الْخَيْرَ
بِأَنَّ دَمَكُمْ مِنْ سِرَاجِ أَطْفَاءِ الشَّمْعِ وَكَمْ مِنْ بَيْتٍ
أَسَدُ الْعَجَبِ وَكَمْ مِنْ فِقْرٍ أَسَدُ الْفَقْرِ وَكَمْ
مِنْ عَيْبٍ أَسَدُ الْعَيْبِ وَكَمْ مِنْ صِحْحٍ أَسَدُ

زائدة

العافية وَكَمْ مِنْ عَالِمٍ أَسَدُ الْعَالِمِ بِابْنِ دَمٍ
وَأَرْحَمُونَ وَرَأْسُ حَيْبٍ وَأَمْلِنُونَ وَعَامِلُونَ
إِنَّ رَجْمَكُمْ عِنْدِي مَالِكٌ عَيْنِي وَتَسْتَعْلَمُونَ
سَمِعْتِ وَلَا خَطْرَ عَلَيَّ قَلْبِي يَا أَيُّهَا الذَّنْبُ إِنَّمَا
لِي تَقُولُ مَا لَا تَفْعَلُونَ يَا بِنْتُ دَمٍ دِيَانُ لِحْمَاكَ
وَتَمَكُّ فَإِنْ صَلَحَ دِينُكَ صَلَحَ لِحْمَاكَ وَتَمَكُّ
فَإِنْ فَسَدَ دِينُكَ فَسَدَ لِحْمَاكَ وَتَمَكُّ فَكُلُّ
تَكُنُّ كَالْمَصِيبِ يَضِيُّ النَّاسَ وَتَجْرِي نَفْسَهُ
بِالنَّارِ وَأَخْرَجَ حُبَّ الدُّنْيَا عَنْ قَلْبِكَ
فَلَيْتَ لَا أَجْمَعُ حَبِيْبِي وَحُبَّ الدُّنْيَا فِي قَلْبِي
وَلَعِيدِي بَدَلًا لِمَا لَا يَجْمَعُ الْمَاءُ وَالنَّاسُ فِي الدُّنْيَا

العافية

واحد ابداً وارفق بنفسك في الرزق فان
الرزق مقسوم والحريص حرم والخامل موم
والنعمه لا تدوم والاجل معلوم والحق معد
وخير الحكمة خشية الله تعالى وخير العنايا الفناء
وخير الزاد التقوى وشر حيل الكذب وشر
النسخه الممته وما نبتك بطناكم للعبيد
بانهما الذين امنوا لم يقولوا ما لا يفعلون
وكم تقولون عما لا يفون وكم تامرتم بما لا تملكون
وكم تجعون ما لا تاكلون وكم التوبه يوم
بعد يوم توخرون وعاما بعد عام
تظنون انكم من الموت امان ام بايديكم

الزهد

برأيه من النيران ام تحققم الفوز بلجنة
ابطرتكم النعمه وخرتكم من الله تعالى وطول الا
مال فلا تعزركم الصلاه والسكنة فان ابايكم
معلومه وانفسكم معدودت وسرايكم مكتومه
واستاكم مهتوك اعفوا تقوا الله يا اولي الابنا
وودعوا ما في ايديكم لما بين ايديكم باليوم
تقد على هلك فانك في بعد عمرك من يوم
خرجت من بطونك وتقرّب كل يوم
من برك فلك تكن كالحط الذي يحرف نفسه
بالنار لغيره لا اله الا الله حقا حقا
صلوات الله وسلامه على سيدنا محمد
محمد بن عبد الوهاب قدس

ار حضرت امیر المؤمنین منقول است که حضرت رسول فرمود که هر که در شب بار و زماه
 رجب ثغیان و رمضان سه مرتبه سوره حمد را به الکر و قتل یا ایها الکافرین
 و قتل جوانه احد و قتل اعدو بر لب الفلق و قتل اعدو بر لب الناس بخواند و سه
 مرتبه بگوید سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر و لا حول و لا
 قوة الا بالله العلی العظیم و سه مرتبه صلوات بفرستد و سه مرتبه
 بگوید اللهم احفظ للمؤمنین و المؤمنات و چهار صد مرتبه بگوید استغفر الله
 و اتوب اليه خدا کند که با شش ماه مریز اگر چه بعد قطرات باران در ک
 هفت قدر در رمضان و کف در ماه باشد و اقتصار و اختصار کردم در فضیلت این
 عمل چون ذکر فضیلت این عمل بسیار وارد شد در محل صفة التماس

۲۵۵

دعا از عاملان این عمل دارد
 کتاب این عمل مراد جمعا علی طلبه
 فرید بن المشهور با خور
 حلایا در سنه
 مشهور
 کم

نخه استغاثه بسوی امام عمر علی استغاثه که
 نخه آن کیاست و در نجم الثاقب از کتاب سادات
 نقل نموده برای هر مهر و حاجت ایست بسم الله الرحمن الرحیم
 تو سلت الیک یا ابا القاسم محمد بن الحسن بن علی بن
 محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسین بن
 علی بن ابی طالب النبأ العظیم و الصراط المستقیم و عترة
 الاحبین با ملک سیده نساء العالمین و با بآئک الابرار
 و با مهاتک الالهات بیسن و القرآن الحکیم و الحمد لله
 العظیم و حقیقه الایمان و نور النور و کتاب مسطور
 ان تكون سفیری الی الله تعالی فی الحاجه لفلان او مملاک
 فلان بن فلان و این رقعہ بلا در کل پاک بگذارد و در
 ابر جاری یا چاهر بلند از در ان حال بگوید بعد از
 عثمان و عثمان بن سعید او سلا قیة الی صاحب الزمان

نسخه ایستغاثه بسوی امام عمر علی استغاثه که در کتاب سادات نقل نموده برای هر مهر و حاجت ایست بسم الله الرحمن الرحیم

صاحب کتاب بحجم الثاقب فرموده که نسخه چینی بود
ولکن بملاحظه روایات و طریقہ بعضی از رقاع باید
چینی باشد یا عثمان بن سعید و محمد بن عثمان و صلا
حاجتہ قعۃ الا صاحب الزمان والله العالم

بشکل مہار ہمت بطور
برای لکن فریاد شہزاد
در اندر کنار آبر یادہ
بدین اعداد خود لاد از مشورہ
عدد کن اس کے معنی با مدار معنی
دیکر ان نام را با مکتب کن خود
بسیکس چار چار از قطع اعداد
بسیکس یا چند مانند از قطع معنوی

کہ در اینجا شوی بقدر مقصد

اگر مانند و نہ بماند نہ بگردد
چہ فرزادہ بون اندر نماند
دیکر عاریت نور اعداد
معنی اعداد چار چار کند کہ بسیار وقت

مراد اعداد اس میں ہے ۱۳۱۹

قصہ از ارباب

کلمہ

حج

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page]

۱۳۱۹
قصہ از ارباب
کلمہ
حج

